

**PELASTAKAA LAPSET RY:N JÄRJESTÄMÄ TUKIPERHETOIMIN-
TA LAPSEN VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA**

**Mukkala Jenni
Myllymäki Henna**

Opinnäytetyö

Syyskuu 2007

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä(t) MUKKALA, Jenni MYLLYMÄKI, Henna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 52+5	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi PELASTAKAA LAPSET RY:N JÄRJESTÄMÄ TUKIPERHETOIMINTA LASTEN VANHEMPIEN NÄKÖ- KULMASTA.		
Koulutusohjelma Sosiaali-alan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Meeri Pekonen ja Johanna Moilanen		
Toimeksiantaja(t) Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimisto		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia Pelastakaa Lapset ry:n järjestämää tukiperhetoimintaa. Tavoitteenamme on selvittää lasten vanhempien kokemuksia tukiperhetoiminnasta. Tutkimuksen tarkoituksena on myös saada vanhemmilta palautetta, jonka avulla Pelastakaa Lapset ry voi kehittää tukiperhetoimintaansa vielä paremmin perheitä palvelevaksi. Kysyntää tukiperhetoiminnalle on paljon enemmän kuin tarjontaa, mikä kertoo siitä, että tukiperhetoiminta on hyvä keino auttaa tuen tarpeessa olevaa lasta ja hänen vanhempiaan. Yleensä lapsi viettää tukiperheessään sovitusti yhden tai kaksi viikonloppua kuukaudessa. Pelastakaa Lapset ry:n järjestämä tukiperhetoiminta on vapaaehtoistoimintaa, joka tarjoaa lapsille suunnitelmallisen tuen ja huolenpidon. Tukiperhetoiminta on tärkeä lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Tutkimuksemme osoittaa, että tukiperhetoimintaa pidetään hyvänä palveluna. Vanhemmat olivat tyytyväisiä tukiperheisiinsä ja näkivät tukiperhetoiminnan juuri heille oikeana tukimuotona. Tukiperhetoiminnalle toivottiin enemmän näkyvyyttä, koska se ei ole ihmisille tarpeeksi tuttu asia. Vanhempien kokemukset tukiperhetoiminnasta olivat positiivisia. Tukiperhetoiminnan kautta vanhemmat olivat saaneet apua lasten hoitoon ja arjessa jaksamiseen. Vanhemmat toivoivatkin, että kaikilla tukiperhettä tarvitsevilla olisi mahdollisuus sellaiseen. Vanhemmat olivat myös tyytyväisiä tukiperheen ja Pelastakaa Lasten kanssa tehtävään yhteistyöhön.		
Avainsanat (asiasanat) Tukiperhetoiminta, Pelastakaa Lapset ry, vanhemmuus, lastensuojelun avohuollon tukitoimi		
Muut tiedot		

Author(s) MUKKALA, Jenni MYLLYMÄKI, Henna	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 52+5	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title SAVE THE CHILDREN ORGANISATION´S SUPPORT FAMILY ACTIVITY FROM A PARENT´S POINT OF VIEW.		
Degree Programme Degree Programme in Social Care		
Tutor(s) Meeri Pekonen and Johanna Moilanen		
Assigned by Save the Children organisation´s Central Finland´s regional office		
Abstract The purpose of our Bachelor´s Thesis is to investigate Save the Children organisation´s support family activity. Our goal is to clarify parent´s experiences of the activity. One purpose of the study is to get feedback from the parents´. This helps Save the Children organisation to improve their support family activity to serve the families better. The demand of support families exceeds the supply which tells us that support family activity is a good way of helping the child and his or her family who are in need of support. Usually child spends time in a support family one or two weekends in a month. Save the Children organisation´s support family activity is voluntary work which provides systematic support and care for the children. Support family activity is an important support activity in child welfare as far as open care is concerned. Our study indicates that support family activity is good service from the parents´ point of view. Parents´were satisfied in their support families and they find it to be the right support activity for them. Parents´wish that support family activity could be more visible because it is not very familiar thing to people. Parents´experiences in support family activity were positive. Through the support family activity parents´ got help in child care and they got more strength to carry on in everyday life. Parents`wished that all the people that are in need of support family could get one. Parents´were also satisfied in the cooperation with support family and Save the Children organisation.		
Keywords Support family activity, Save the Children organisation, parenthood, child welfare in open care support activity		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ:

1 JOHDANTO	3
2 PERHE YHTEISKUNNASSA	4
2.1 Perhe käsitteenä.....	4
2.1.1 Erilaiset perheet	6
2.1.2 Yksinhuoltajuus	7
2.2 Vanhemmuus	9
2.3 Lapsuus	11
3 PELASTAKAA LAPSET RY:N JÄRJESTÄMÄ TUKIPERHETOIMINTA	14
3.1 Pelastakaa lapset ry:n taustaa.....	14
3.2 Tukiperhetoiminnan määrittelyä.....	16
3.3 Tukiperhetoiminnan historiaa.....	17
3.4 Tukiperhetoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena.....	18
3.5 Tukiperhetoiminnan prosessi.....	19
3.6 Aikaisempia tutkimuksia tukiperhetoiminnasta	21
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	23
4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät	23
4.2 Tutkimusmenetelmät	23
4.2.1 Laadullinen tutkimus	23
4.2.2 Teemahaastattelu	25
4.3 Kohderyhmä ja aineistonkeruu	26
4.4 Tutkimuksen analysointi	28
4.5 Tutkimuksen eettisyys	29
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	32
5.1 Taustatietoja haastateltavista	32
5.2 Kohti tukisuhdetta	33
5.3 Tukisuhteen aloittaminen.....	35
5.4 Perhe tukisuhteessa	39
5.5 Tukisuhteen vaikutukset tähän päivään.....	42
5.6 Palaute ja kehittämisideat.....	42
LÄHTEET	48
LIITTEET	53
Liite 1 Tutkimuslupahakemus	53
Liite 2 Tutkimuslupa.....	55

Liite 3 Kirje vanhemmille.....	56
Liite 4 Haastattelurunko.....	57

1 JOHDANTO

Tukiperhetoiminta on lastensuojelun avohuollon työmuoto, jonka tarve on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Tukiperhettä tarvitaan kun lapsen lähipiirin voimavarat eivät yksin riitä ja perhe tarvitsee ulkopuolista apua arjessa jaksamiseen. Tukiperhetoimintaa tarjoavat kunnat ja kolmannella sektorilla toimiva Pelastakaa Lapset ry. Teimme opinnäytetyömme Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimistolle haastatteleamalla tukiperheessä käyvien lasten vanhempia.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on saada tukiperheessä käyvien lasten vanhempien ääni kuuluviin. Halusimme selvittää, minkälaisia kokemuksia vanhemmilla on Pelastakaa Lasten järjestämästä tukiperhetoiminnasta ja miten se on vaikuttanut heidän elämäänsä. Yhtenä tutkimuksen tavoitteena oli saada vanhemmilta kehittämisideoita, jonka avulla Pelastakaa Lapset voivat kehittää tukiperhetoimintaansa vielä paremmin perheitä palveleviksi.

Kiinnostus aihetta kohtaan heräsi sosionomiopintoihimme (AMK) kuuluvassa lastensuojelun harjoittelussa, jonka toinen meistä suoritti Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimistolla. Harjoittelun edetessä ennestään vieras tukiperhetoiminta tuli tutuksi ja innostus tarttui luokkakaveriinkin. Tukiperhetoiminta opinnäytetyön aiheena alkoi kiinnostaa meitä niin paljon, että keskustelimme aluejohtaja Saara Keräsen kanssa asiasta ja hän kannusti meitä tarttumaan aiheeseen. Tukiperhetoimintaa vanhempien näkökulmasta ei ole Keski-Suomen alueella tutkittu aiemmin joten aihe tuntui ajankohtaiselta ja tärkeältä.

Tukiperhetoiminnan vapaaehtoisuus oli yksi kiinnostava asia, joka sai meidät innostumaan aiheesta. Tukiperheenä toimimiseen eivät vaikuta perheen koulutustaustat; periaatteessa kuka tahansa voi halutessaan hakeutua mukaan vapaaehtoisena perheenä. Pelastakaa lapset ry valmentaa perheet ennen tukiperheeksi ryhtymistä. Lastensuojelun ammattilaiset ikään kuin saattavat tukiperheen ja tukea tarvitsevan perheen yhteen, mutta tukiperhe jatkaa perheen tukemista prosessin alettua varsin itsenäisesti. Toki tukiperheet saavat halutessaan ohjausta lastensuojelun ammattilaisilta.

Ajatellessamme perheitä, joiden lapset käyvät tukiperheessä, tulee väkisinkin mieleen, miltä vanhemmista tuntuu viedä oma lapsi vieraaseen perheeseen hoitoon. Miltä vanhemmasta tuntuu, jos lapsi viihtyy tukiperheessä hyvin? Tunteeko vanhempi mustasukkaisuutta kuullessaan lapsensa kehuvan tukivanhempiaan? Osaako vanhempi iloita lapsen saamista uusista ihmissuhteista? Juuri nämä asiat innostivat meitä tutkimaan asiaa tukiperheessä käyvien lasten vanhempien näkökulmasta.

2 PERHE YHTEISKUNNASSA

2.1 Perhe käsitteenä

Perhekäsite on vaihdellut paljon historian eri vaiheissa. Vain aviopari lapsineen eli niin sanottu ydinperhe miellettiin Suomessa ennen perheeksi. Perhe on kuitenkin elänyt muutosten aikaa ja se on etsinyt uusia elämisen muotoja. Muutokset ovat murtaneet käsityksiä siitä, että on olemassa vain yksi tapa elää perheenä. Väljimmillään ymmärrettynä perhe on se yhteisö, jonka sen jäsenet ovat mieltäneet perheeksi. Virallisesti perheeksi määritellään avio- tai avoliitossa olevat vanhemmat ja heidän naimaton tai naimattomat lapsensa tai jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- tai avopuolisot, joiden luona vakituisesti ei asu lapsia. (Jarasto & Sinervo 1997, 125)

Aikaisemmin maatalousyhteiskunnassa perheet olivat suuria usean sukupolven asuessa samassa pihapiirissä. Samalla lapset hoidettiin yhteisön sisällä. Kaupungistumisen myötä perheet ovat pienentyneet ja erilaisia yhteiskunnan tukipalveluja on kehitetty. Kehitys ei ole ollut huono asia, mutta sillä on myös nurja puolensa. Samalla kun hyvinvointivaltio tarjoaa palvelujaan, se myös asettaa odotuksia. Yleinen keskustelu, mielipideilmasto ja joukkotiedotusvälineet muokkaavat mielikuviamme siitä, millainen hyvän perheen, vanhemman ja lapsen tulisi olla. Ne ovat kuitenkin usein ristiriidassa todellisuuden kanssa ja aiheuttavat vanhemmissa riittämättömyden tunteita. (Peltonen 2004, 91- 92)

Voidaan ajatella, että perhe on enemmän kuin osiensa summa. Perhe on ainutlaatuinen kokonaisuus jokaisen sen jäsenen kannalta. Se on lisäksi alati muuttuva ja dynaaminen. Se riemastuttaa, raivostuttaa, ahdistaa ja huolettaa mutta silti se on aina ainutkertainen ja yksilöllinen. Perhe on myös omanlaisensa kokonaisuus, joka elää, kasvaa ja kehittyy. Lisäksi sillä on omat vaiheensa, kasvukipunsa ja voimavaransa. Koti on jokaisen kiintopiste, turvapaikka, yksityiselämän keskus ja paikka, jossa saa olla oma itsensä, tai ainakin tällaisia odotuksia meillä on sitä kohtaan. Perhe on ihmisen tärkein voimavara ja se voi antaa tukea vastoinikäymisten kohdatessa. Perheeseen liittyy lapsenomaisia odotuksia yhteenkuuluvuudesta, turvasta, riippuvuudesta, omistamisesta ja kaikkien tarpeiden tyydyttämisestä. Perhe voi lisäksi vahvistaa jäsentensä mielenterveyttä ja itsetuntoa, mutta myös järkyttää niitä perusteellisesti. (Jarasto & Sinervo 1997, 126) Perheeseen kuuluu ryhmä ihmisiä, joilla on omat erityiset ihmissuhteensa, norminsa, tavoitteensa, yksityisyytensä ja arvonsa. Nämä kaikki ominaisuudet ovat perheen loukkaamatonta omaisuutta eli perhe puolustaa reviiiriään ”meidän asioihin ei puututa” - linjalla enemmän tai vähemmän. Perheen ihmissuhteet vaikuttavat oleellisesti itse kunkin elämään ja hyvinvointiin. Lisäksi niihin kohdistuu myös suuria toiveita ja odotuksia. Vaikka avioerot ja perheiden hajoamiset ovat nykyisin suhteellisen yleisiä, tahtoisivat jokainen kuitenkin, että perhe pysyisi koossa. (Jarasto & Sinervo 1997, 129)

Perhe on kiinteässä vuorovaikutuksessa sitä ympäröivään yhteiskuntaan. Näin ollen monet ulkopuoliset tekijät vaikuttavat perheeseen. Lähinnä näitä ovat suku, perheen ystävät ja naapurit. (Jarasto & Sinervo 1997, 155) Perheen perusyksikkönä pidetään kuitenkin nykyään parisuhdetta ja jos se ei toimi, perhe hajoaa (Jallinoja 2000, 19). Voidaan siis sanoa, että aviopuolisoiden välinen suhde on erittäin keskeinen koko perheen hyvinvoinnin kannalta. Usein se kuitenkin tahtoo jäädä muiden asioiden jalkoihin. Näin sitä pidetään ikään kuin itsensänselvyytenä, jota ei tarvitse hoitaa. Mikään suhde ei kuitenkaan pysy hyvänä ilman aikaa ja voimavaroja. (Jarasto ja Sinervo 1997, 130) Yhteiskunta muuttuu jatkuvasti ja perhe elää mukana tässä muuttuvassa ajassa. Perhe on yhteiskuntamme tärkein rakennuselementti, joka synnyttää, kasvattaa ja sosiaalistaa seuraavan sukupolven aikuisuuteen, itsenäisyyteen ja vastuuseen. Perhe tarvitsee tukea ja sekä aineellisia että henkisiä edellytyksiä selviytyäkseen tehtävistä, joita tulevaisuus siltä odottaa. (Jarasto & Sinervo 1997, 155)

2.1.1 Erilaiset perheet

Perhetyyppejä on useita, kuten muun muassa ydinperhe, suurperhe, uusperhe sekä yksinhuoltajat lapsineen. Nykyajan lapsi saattaa lapsuutensa aikana elää erilaisissa perheissä. Vanhemmat voivat erota ja solmia uusia suhteita. Moni lapsi joutuu lapsuutensa aikana sopeutumaan näihin muuttuviin olosuhteisiin. (Jarasto & Sinervo 1998, 100) Suomalaisten perheenmuodostusta voi luonnehtia myöhennetyksi perheellistymismalliksi, koska lasten synnyttäminen ajoitetaan myöhemmälle iälle. Ensisynnyttäjien keski-ikä oli vuonna 1992 27 vuotta, mutta vuonna 2005 se oli jo 27,9 vuotta. Alueellisia erojakin ensisynnyttäjien iässä on nähtävissä. Ensisynnyttäjien keski-ikä oli vuonna 2005 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä jopa 29,2 vuotta. (Tilastot ja rekisterit 2006)

Perhekoossa on tapahtunut kahdensuuntaista muutosta: toisaalta monet jättävät koko lisääntymisen sikseen, toisaalta perheen perustajat harvoin tyytyvät yhteen lapseen. Vain noin kymmenen prosenttia jää vanhempiansa ainokaisiksi. Suomen väestöstä lähes puolet eli 45 % kuului lapsiperheisiin vuonna 2000. Kaiken kaikkiaan lapsiperheitä oli 612 627 ja niissä eli 1 116 687 alle 18-vuotiasta lasta. Tilastokeskuksen (1999) mukaan valtaosa suomalaista lapsiperheistä koostuu kahdesta keskenään naimisissa olevasta vanhemmasta ja yhdestä tai kahdesta lapsesta. Lapsista noin joka kuudes elää yksinhuoltajaperheessä ja uusperheessä joka kymmenes. Neljä lasta kymmenestä syntyi vuonna 1999 avioliiton ulkopuolella. Osuus kaksinkertaistui kymmenessä vuodessa. Syy tähän löytyy avoliittojen yleistymisestä. (Bardy, Salmi & Heino 2001, 23- 24)

Kaikista lapsiperheistä vähän alle 13 % oli vuonna 2006 yhden vanhemman perheitä (Tilastokeskus 2006). Lastensuojelun asiakasperheiden rakenne oli taas lähes päinvastainen, sillä näistä perheistä 62 % oli yhden ja 33 % kahden vanhemman perheitä. Lapsiluku oli Bardyn ym. teoksessa Kivisen (1992) mukaan lastensuojelun asiakasperheessä suurempi kuin perheissä keskimäärin. Voidaan sanoa, että lastensuojelun asiakasperheissä perheenmuodostusta ei niinkään ole myöhennetty vaan se on pikemminkin suunnittelematonta. Lisäksi perheet ovat sosiaaliselta asemaltaan kovin erilaisia kuin koko väestön perheet. (Bardy ym. 2001, 25)

2.1.2 Yksinhuoltajuus

Yhä yleistyvä perhemuoto on pienperhe, eli yksinhuoltaja lapsineen. Pienperhe ei kuitenkaan ole ainoastaan nykyajan ilmiö vaan sotien jälkeen meillä oli suunnilleen yhtä paljon yksinhuoltajia. Nämä yksinhuoltajat olivat kuitenkin lähes poikkeuksetta sotaleskiä. (Jarasto & Sinervo 1998, 100) Yksinhuoltaja voi siis olla naimaton, eronnut tai leskeksi jäänyt. Ylivoimainen enemmistö (90 %) näistä yksinhuoltajista on äitejä (Bardy ym. 2001, 24). Yksinhuoltajaisien määrä on kuitenkin koko ajan lisääntymässä. (Jarasto & Sinervo 1997, 150)

Yksivanhempaisuus on usein seurausta tietoisista elämänratkaisuksista, kun aikaisemmin oli tyypillisemmin seurausta perheen aikuisjäsenen kuolemasta tai ei-aiotusta raskaudesta. Valtaosa Suomen yksivanhempaisista perheistä on eroperheitä; leskien ja heidän lastensa muodostamia perheitä on vain noin joka kymmenes. Huolimatta yksinhuoltajuuden yleisyydestä, tiedetään yksivanhempaisuudesta loppujen lopuksi varsin vähän. Tämä tiedon vähäisyys taas puolestaan jakaa vallitsevia, usein kaavamaisia ja vinoutuneita käsityksiä ja vaikuttaa näin kielteisesti yksinhuoltajien ja heidän lastensa arkielämään. Yksivanhempaisuus nähdään usein, jos ei aivan automaattisesti ongelmia tuottavana, niin ”riskitekijänä” ainakin. (Alanen 1994, 108- 111) Vaikka ero on yksi vanhempien elämänvalinnoista, samalla sen perusteella tavalliset lapset muuttuvat avioerolapsiksi, joiden päällä tuntuu olevan huonoa karmaa niin arkikeskusteluissa kuin usein tieteessäkin. (Hokkanen 2002, 125) Yksivanhempaista perheitä verrataan usein ”normaaliin” perheeseen ja siitä puhutaan ikään kuin se olisi jotenkin ”vajaa” ja ”epätäydellinen”. Uskommekin, että tällainen yhteiskunnan tapa ajatella lisää yksinhuoltajien paineita selvitä kasvatustehtävissään. Näin ollen yksinhuoltajaperheissä elävät aikuiset ja lapset tarvitsevat sitä, että ammattilaiset hankkisivat enemmän tietoa toimenpiteidensä ja päätöstensä pohjalta, jotta julkisella suhtautumisella ei ainakaan lisättäisi heidän arkipäivän taakkojaan ja ongelmiaan. (Alanen 1994, 108- 111)

Vanhemmuus koetaan usein haastavaksi ja useimmissa perheissä sitä on jakamassa kaksi aikuista (Saarnio 2004, 244). Yksinhuoltajan on usein otettava vastuu kasvatuksesta kokonaan itselleen. Hän ei voi paeta toisen vanhemman selän taakse vaan hänen on yksin asetettava rajat. Yksinhuoltajaäidin huoli

usein on, miten pojasta kasvaa mies ilman miesmallia. Sukupuoli-identiteetti syntyy noin kahden ensimmäisen ikävuoden aikana ja kuuluu olennaisesti kehitykseen. Perheen sosiaalisesta verkostosta, kuten ystäväperheiden isistä, suvun miehistä, kummi-sedästä sekä naapureista voidaan saada tukea miesmallin saamiseen. (Jarasto & Sinervo 1997, 152)

Suurin syy yksinhuoltajuuteen Suomessa on avioero (Alanen 1994, 108). Ero voi olla syynä yksinhuoltajaäidin sosiaalisen verkoston niukkuuteen, koska eron yhteydessä perheen entiset ystävät, sukulaiset ja jopa vanhemmat saattavat jättää yksinhuoltajaäidin yksin. Yksinhuoltajaäidin elämä kutistuukin helposti kodin seinien sisäpuolelle, koska ulos lähteminen vaatii yksinhuoltajaäidiltä usein ylimääräistä rahaa tai vähintään lastenhoidon järjestämistä. (Tiittanen 2001, 56) Forssenin (1998) väitöskirjan mukaan yksinhuoltajien putoaminen köyhyysrajan alapuolelle onkin lisääntynyt Suomessa selvästi 1990-luvun alkupuoliskolla. Ihmetystä lisää se, että vielä 1980-luvun lopussa sekä 1990-luvun vaihteessa yksinhuoltajaperheiden köyhyysaste oli jopa pienempi kuin kahden huoltajan perheissä. Laman vaikutukset kohdistuivat kuitenkin raskaasti nimenomaan juuri yksinhuoltajaperheisiin. (Forssen 1998, 142) Forssenin (1998) mukaan yksinhuoltajuudesta voi seurata köyhyyttä, koska valtaosa yksinhuoltajista on äitejä ja naisten palkathan ovat useimmiten miehiä alhaisemmat. (Forssen 1998, 112)

Yksinhuoltajaäitien väsyminen voidaan Tiittasen (2001) tutkimuksen mukaan kuvata kahdella kategorialla: vastuun kantamisena ja toivottomuuden kokemisena. Vastuun kantaminen merkitsee yksinhuoltajaäidille perheen toimeentulosta ja lapsien hyvinvoinnista sekä kasvatuksesta huolehtimista. Näin ollen yksinhuoltaja joutuu tekemään perhettä koskevat päätökset yksin ilman puolison tukea. Äidit kokevat usein tämän vastuun kantamisen raskaana eikä heillä juuri ole mahdollisuuksia siirtää perheensä liittyviä vastuitaan muualle väsymyksen yllättäessä. Äidit yrittävät usein sinnitellä jaksamisensa ääri rajoilla tilanteessa, johon sisältyy vaikeuksia monilla elämänalueilla. Jatkuvat taloudelliset ja muut vaikeudet näkyvät esimerkiksi psyykkisenä sairastumisena tai alkoholiin ja lääkkeisiin turvautumisena. Toivottomuuden kokeminen voi olla yksinhuoltajaäidin elämässä täydellinen umpikuja ja väsymyksen päätepiste, jolloin erilaisten vaikeuksien kasautuessa on lopulta vaikea nähdä omassa elä-

sään mahdollisuuksia tai onnistumisia. Näin ollen ratkaisevan tärkeää on yksinhuoltajaäitien tukeminen ja sosiaalisten verkostojen rakentaminen. (Tiittanen 2001, 56- 59)

2.2 Vanhemmuus

Vanhemmuus on sitoutumista kasvattajaksi. Kasvattajaksi sitoutuminen tarkoittaa taas tiettyihin tehtäviin sitoutumista. Vanhemmuus merkitsee astumista ainutlaatuihin ja vastuullisiin suhteisiin lapsen kanssa. Tällainen vastavuoroinen kiintymyssuhde edellyttää jatkuvuutta ja pysyvyyttä, eikä lasta saa pettää hetkellisellä ja tilapäisellä kiintymisellä. Pitkäjänteinen lapsen ja aikuisen välinen kiintymyssuhde tarkoittaa yhdessä kasvamista, elämän ilojen ja vastoin käymisten yhdessä jakamista, lapsen arjessa ja tärkeissä hetkissä mukana elämistä. Tämä vahva tunnetasolla tapahtuva yhteinen elämä lapsen kanssa on ensimmäinen ja luultavasti tärkein sitoutuminen vanhemman rooliin ja vanhemmuuteen. Vanhemmuuteen sitoutuminen merkitsee huolehtimista, välittämistä ja ajan antamista. Hyvää vanhemmuutta on aikuisen kyky rakastaa, rajoittaa ja helliä. (Luumi 2003, 103- 104)

Vanhemmuuden tehtävänä on suojata lapsen kasvua, koska se on välttämätön ehto lapsen luonnolliselle kehitykselle. Vanhemmuus pohjaa omiin lapsuuden kokemuksiin, parisuhteeseen ja tietyn ajan kasvatusnäkemysiin. Nykyajan isällä ja äidillä on paljon tietoa, mutta kasvattaminen on myös paljon vaikeampaa. (Jarasto & Sinervo 1997, 134) Vanhemmuus on muuttunut yhä haastavammaksi. Lapsuus on kovin erilaista kuin mitä oli isän ja äidin lapsuus, puhumattakaan isovanhempien lapsuudesta. On vaikeampaa ymmärtää lasta ja niitä monia tekijöitä, jotka lapseen vaikuttavat. Lisäksi on tullut uusia kanssakasvattajia, kuten mediat, mainokset ja nuorten idolit, jotka uhkaavat äidin ja isän asemaa lastensa ensisijaisina kasvattajina. (Luumi 2003, 103- 104) Vanhemmuuden haasteellisuus voi helposti johtaa syytökseen. Jos lapsi käyttäytyy huonosti tai hänen kehityksessään ilmenee ongelmia, katset kääntyvät usein vanhempiin. Syyllistäminen ei kuitenkaan auta ketään. Se ei auta löytämään

ratkaisuja ja voi rajoittaa jopa ammattiavun hakemista. (Jarasto & Sinervo 1997, 134)

Lapsiperheiden tukeminen on kohdistunut erityisesti ennaltaehkäisevään toimintaan, jolloin vanhemmuuden tukeminen on keskeisellä sijalla. Perheitä halutaan tukea ennen kuin ongelmat monimutkaistuvat ja kasaantuvat. Vanhemmuudesta ja lapsuudesta käydään paljon keskustelua myös julkisuudessa, koska vanhemmuuden ajatellaan olevan hukassa. Vanhemmuuteen liittyvissä keskusteluissa ja tutkimuksissa tarkastellaankin nykyisin selvästi aiempaa enemmän työn ja perhe-elämän yhdistämistä, isyyttä ja varhaisten kiintymyssuhteiden merkitystä lapsen tasapainoisen kehityksen kannalta. (Saarnio 2004, 241)

Työssä koettu väsymys heijastuu vanhemmuuteen. Uupuneet vanhemmat kokevat lastenkasvatukseen liittyvää stressiä eli tuntevat itsensä riittämättömäksi lastenkasvatustehtävänsä edessä. Tämä johtaa usein siihen, etteivät vanhemmat jaksa ottaa lasten mielipiteitä ja tarpeita huomioon eivätkä olla kiinnostuneita lastensa tekemisistä ja harrastuksista. (Kinnunen & Mauno 2002, 106)

Työn ja perheen yhteensovittamista on kuvattu yhdeksi tämän vuosikymmenen keskeisimmistä haasteista. Vanhemmuutta vaikeuttaviksi tekijöiksi nimetään myös sosiaalisten verkostojen murentuminen. Läheltä ei löydy tukea ja neuvoja arjen pulmiin, kun isovanhemmat asuvat kaukana ja naapureilta apua on vaikea pyytää. Tämän päivän perheet kamppailevat siis uusien kysymysten edessä joita ennestään vaikeuttavat vielä avioerojen lisääntymisen myötä tapahtuneet perherakenteiden muutokset. (Kinnunen & Rönkä 2002, 5)

Suomalaisessa yhteiskunnassa on käyty vilkkaasti keskustelua lasten syrjäytymisestä, pahoinvoinnista, päihteiden ja huumeiden käytöstä, alkeellistenkin sosiaalisten taitojen puutteesta, kouluvihtymättömyydestä ja masentuneisuudesta sekä lastensuojelun ja mielenterveyspalveluiden lisääntyneestä tarpeesta. Myös hoidon ja kasvatuksen laiminlyöntien seurauksiin ja vanhempien neuvottomuuteen ja vanhemmuuden ohenemiseen on toistuvasti kiinnitetty huomiota. (Bardy, Salmi & Heino 2001, 13- 14)

Samalla kun puhutaan siitä, onko vanhemmuus hukassa, todetaan myös, että perheelle kuuluvat tehtävät ovat supistuneet. Tämä näkyy siinä, että lasten hoitaminen, hoivaaminen ja kasvataminen ovat osittain siirtyneet yhteiskunnan vastuulle. Tällöin voidaan puhua niin sanotusta jaetusta vanhemmuudesta. (Saarnio 2004, 242)

Kristeri (1995) uskoo riittävän vanhemmuuden olevan lähinnä sitä, että kotona löytyy tarpeeksi turvallista ja läsnä olevaa aikuisuutta. Aikuisuutta, joka kestää lapsen tunteet ja vastaa heidän tarpeisiinsa riittävässä määrin sekä tarjoaa turvalliset rajat ja rakkautta rajojen sisällä. (Kristeri 1995, 22) Lapsen ja vanhemman suhteen koetinkivenä kuitenkin usein pidetään kasvatukseen kuuluvia rajoja. Niiden asettaminen kysyy usein vanhemmilta voimia, joita ei aina tunnu olevan. Usein onkin helpompi antaa periksi. Lapsi kuitenkin tarvitsee rajat ja perustelut sille, miksi niitä on oltava. (Jarasto & Sinervo 1997, 136) Vanhemmuus on aina vuorovaikutustapahtuma lapsen ja vanhemman välillä. Jos riittävä vanhemmuus on sitä, että vanhemmat tuntevat itsensä hyvin ja riittävät itselleen, niin riittämätön vanhemmuus on vieraantuneisuutta omasta itsestä. Nämä vanhemmat eivät osaa myöskään olla läsnä lapsilleen, koska todellinen läsnäolo vaatii kosketusta omaan itseen. Näin he eivät pysty antamaan lapsilleen vahvaa itsetuntoa, vaikka he kuinka yrittäisivät. Voimme siis antaa vain sen, minkä itse olemme saaneet. (Kristeri 1995, 22- 24)

Perheen yhdessä viettämä aika on tärkeätä niin lapsille kuin heidän vanhemmillekin. Yleensä tätä yhteistä aikaa on kuitenkin rajoitetusti. Vanhemmilla on myös tarve toteuttaa itseään ja yleensä se tapahtuu vapaa-ajalla. Näin ollen jos vanhemmat eivät koe lapsen kanssa olemista, leikkimistä ja keskustelemista itselleen tärkeäksi ja tyydytystä tuottavaksi, lapsi häviää kilpailun heidän ajastaan. Ympäristössä on muuta, mikä koetaan tärkeämmäksi. Tällöin vanhempi joutuu tekemään kompromisseja lapsen ja omien tarpeidensa välillä. (Jarasto & Sinervo 1998, 97) Vanhemmuus on elämänvaiheena lyhentynyt, koska lapsia on vähemmän ja koska lapset itsenäistyvät nykyään aina vain nuorempina (Sauli & Kainulainen 2001, 44).

2.3 Lapsuus

Lapsuus on ainutkertainen ja toistumaton osa ihmisen elämässä. Lapsuus tulisi nähdä arvona sinänsä, mutta helposti lapsuus nähdään ”valmistumisvaiheena” varsinaiseen ”oikeaan” ihmiselämään, aikuisuuteen. Tällöin lapsuus saa arvonsa ikään kuin tulevaisuudesta päin. Lapsuuteen tuodaan – joko tietoisesti tai

huomaamatta asioita, joiden uskotaan olevan hyödyksi aikuisena. (Heikkilä & Luumi 2003, 11) Nykypäivänä puhutaankin paljon niin sanotusta lyhenevästä lapsuudesta ja lapsuuteen asennoidutaan kuin kiusalliseen välivaiheeseen niin lapsen itsensä kuin vanhempienkin elämässä. (Jarasto & Sinervo 1997, 7) Lapsuudesta tulee suoriutua niin tehokkaasti kuin mahdollista ja yhteiskunnan tehokkuusvaatimukset tuodaan jo voimakkaasti lapsuuteen. (Heikkilä & Luumi 2003, 12)

Lapsuuden näkeminen vain valmistumisvaiheena johtaa siihen, ettei enää tajuta, mitä lapsuuteen kuuluu. Käsitteemme lapsuudesta antaa lapsillemme lapsuuden, tai sitten se vie sen häneltä. (Heikkilä & Luumi 2003, 12) Millainen lapsuus meidän sitten tulisi tarjota lapsille? Millainen on hyvä lapsuus?

Jokainen lapsi tarvitsee pysyviä, lämpimiä ja vastavuoroisia ihmissuhteita, joissa hän saa toistuvasti käytännössä kokea, että hänestä välitetään, häneen luotetaan ja hänet hyväksytään juuri sellaisenaan kun hän on. (Hoivaan ja kasvatetaan 2007) Varhaisesta vuorovaikutuksesta ja kiintymyssuhdeteoriasta on puhuttu viime aikoina paljon. Syntymästään saakka lapsi rakentuu persoonalliseksi itseksensä vastavuoroisesti häntä hoivaavien aikuisten kanssa. Luottavainen, turvallisen kiintymyssuhteen omaava lapsi kokee, että häntä rakastetaan ja ymmärretään; hän on tärkeä. Ristiriitaisen ja vastahankaisen kiintymyssuhteen omaava lapsi puolestaan kokee olevansa huono, syyllistää itseään, mihin liittyy myös häpeää ja ahdistusta. (Hautamäki 2003, 29)

Siihen miten kiintymyssuhde rakentuu vaikuttavat monet tekijät. Lapsen elämään vaikuttavat tekijät voidaan jaotella tarkastelemalla ovatko niiden vaikutukset myönteisiä vai kielteisiä. Kielteiseen suuntaa lapsen kehitystä vieviä asioita kutsutaan riskitekijöiksi. Riskitekijöitä voi olla lapsen ympäristössä, esimerkiksi perheväkivalta, tai lapsessa itsessään, kuten heikko tarkkaavaisuuden keskittämiskyky. Riski käsite itsessään viittaa ei-toivottujen vaikutusten lisääntyneeseen todennäköisyyteen joukossa, jonka jäsenillä on yksi tai useampia yhteisiä piirteitä. Vertailu osoittaa esimerkiksi että riski rikollisuuteen on niillä suurempi, jotka ovat luvatta pois koulusta kuin muilla luokkatovereilla. (Pulkkinen, 2002, 15)

Tutkijat ovat kuitenkin huomanneet että jotkut lapset näyttävät selviytyvän hyvin elämässä useista riskitekijöistä huolimatta. Tällaisia lapsia on nimitetty selviytymiskykyisiksi. Selviytymistä tutkittaessa on löydetty suojaavia tekijöitä jotka ovat tukeneet lapsen myönteistä kehitystä riskeistä huolimatta. Suojaavilla tekijöillä on suurempi vaikutus silloin kun riski on suuri. Esimerkiksi isovanhempien huolenpidolla on todettu olevan suojaava vaikutus lapselle silloin kun kotioloit ovat hyvin vaikeat, mutta hyvissä kotioiloissa eläville sillä ei ole niin suurta vaikutusta. (Pulkkinen, 2002, 16)

Lapsi tarvitsee huolenpitoa, turvaa, läheisyyttä ja hellyyttä, ymmärrystä sekä iänmukaisia sääntöjä ja rajoja. Lapsi tarvitsee aikuista turvaamaan itselleen hyvän lapsuuden. Liikunta, uni ja lepo, ravitsemus, ulkoilu, leikki, ilo, puhtaus, suoja, oppiminen ja osallistuminen ovat hyvän arjen kivijalkoja. Nykyään vanhempien lisäksi myös koululla, päiväkodilla ja muulla ympäristöllä on tärkeä rooli lapsen kehityksen turvaamisessa. (Hoivaan ja kasvatan 2007) Lapsi tarvitsee aikuisen, joka keskustelee lapsen kanssa ja arvostaa hänenkin näkemyksiään. Lapsen mielipiteet ovat kuulemisen ja huomioonottamisen arvoisia, tuntuivatpa ne aikuisista miten typeriltä tahansa. (Jarasto & Sinervo 1998, 96) Joskus lapselle tämä keskusteleva ja lasta kuunteleva aikuinen voi olla joku muukin kuin oma vanhempi. Tärkeintä kuitenkin on että sellainen on lapselle olemassa. Jarasto ja Sinervo kuvaavatkin teoksessaan kuinka sosiaalisen lapsen kasvattaminen on vaikeampaa nyky-yhteiskunnassa kuin ennen, koska perhe ja sen ihmissuhdeverkko on pieni. Tärkeäksi tässä muodostuukin lapsen perheen ulkopuolisiin ihmisiin luomat suhteet. (Jarasto & Sinervo 1997, 133-134) On tärkeää että lapsi tuntee olevansa oikeutettu keskustelemaan asioista muiden aikuisten kanssa jos kotona ei ole siihen mahdollisuutta.

Lapsuutta voi kutsua salaisuuksien ajaksi. Elämä, maailma, tulevaisuus ja aikuisuus ovat lapselle suuria salaisuuksia. Hyvään lapsuuteen kuuluu, että lapsi saa omassa tahdissaan paljastaa itselleen noita salaisuuksia. Aikuisilla on joskus kova kiire paljastaa niitä itse. Aikuiset vaativat lapsilta usein liian paljon liian varhain. He ovat ylpeitä lapsistaan jotka osaavat jotain ”keskimääräistä varhaisemmin”. Lasten ja nuorten psykososiaalinen pahoinvointi on kuitenkin lisääntynyt ja lapsuus lyhentynyt. Hyvään lapsuuteen kuuluu kuitenkin olla pieni ja tietämätön, elää suurien salaisuuksien edessä ja kurkata salaisuuksien verhon

taakse vasta oikean ajan koittaessa. Lapsi tarvitsee aikaa ja lapsuuden aikaa ei pidä lyhentää. Lapsi tarvitsee lapsuuttaan; hän tarvitsee kasvurauhaa ja lapsuus on kasvurauhan aikaa. (Heikkilä & Luumi 2003, 13)

3 PELASTAKAA LAPSET RY:N JÄRJESTÄMÄ TUKIPERHETOIMINTA

3.1 Pelastakaa lapset ry:n taustaa

Pelastakaa Lapset ry on tehnyt töitä lasten hyväksi jo 85 vuotta. Vuonna 1922 presidentin puoliso Ester Ståhlberg oli keskeisellä tavalla mukana perustamassa Koteja Kodittomille Lapsille - järjestöä, jonka tarkoituksena oli hankkia koteja kansalaissodan orvoille. Ståhlberg muotoili järjestön tunnuslauseeksi "jokaisella lapsella on oikeus kasvaa hyvässä kodissa" (Keitä olemme 2006). Kansalais sodan jälkeen lastensuojelun tarve oli hyvin suuri mutta toiminta oli vielä alkeellista. Koteja Kodittomille Lapsille – yhdistyksen toiminta suuntautui vastaanottokotityöhön ja kasvatustoimintaan. Järjestö määritteli toiminnalleen yhden ainoan tavoitteen, joka oli hyvien ja pysyvien sijaisperheiden hankkiminen kodittomille lapsille. (Kauppi & Rautanen 1997, 21- 34)

Vuonna 1936 voimaan tullut lastensuojelulaki vahvisti yhdistyksen asemaa sosiaalipoliittisena toimijana. Tällöin lain edellyttämä lastensijoitus- ja tarkastustyö annettiin virallisesti yhdistyksille. Järjestön tullessa tunnetummaksi ja aseman vakiintuneemmaksi, sen tarjoamien palveluiden kysyntä lisääntyi. (Kauppi & Rautanen 1997, 68-69) Järjestö muutti nimensä Koteja Kodittomille Lapsille - yhdistyksestä Pelastakaa Lapset ry:ksi vuonna 1945. Suomen Pelastakaa Lapset ry liittyi kansainväliseen Save the Children- järjestöön vuonna 1996. Se hyväksyttiin täysjäseneksi vuonna 2000. (Tervetuloa joukkoomme 2006, 2)

Pelastakaa Lapset ry on vahva kansalais- ja asiantuntijajärjestö, joka ajaa lapsen etua ja oikeuksia sekä kuulee ja kuuntelee lasta. Pelastakaa Lapset ry:n missiona on taistella lasten oikeuksien puolesta parantaakseen välittömästi ja pysyvästi lasten elämää kaikkialla maailmassa. Liikkeen arvot ja työn eettinen pohja perustuu YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen noudattamiseen ja sen

päämäärien edistämiseen. (Pelastakaa Lasten Paikallisyhdistyksien Työ- ja käsikirja 2005, 6-7) Tämän julistuksen keskeisiä periaatteita ovat tasa-arvoisuus ja lapsen edun ensisijaisuus yhteiskunnallisessa päätöksenteossa sekä lapsen oikeus ravintoon, asumiseen, lääkintähuoltoon, leikkiin ja virkistykseen. Näiden lisäksi lapsen tulee saada osakseen erityistä suojelua. (Yhdistyneiden Kansakuntien Lasten Oikeuksien Julistus 1989) Pelastakaa Lapset kunnioittaa lasten ihmisoikeuksia ja edistää niiden toteutumista toiminnallaan. (Pelastakaa Lasten Paikallisyhdistyksien Työ- ja käsikirja 2005, 6)

Pelastakaa Lapset ry on voittoa tuottamaton suomalainen kansalaisjärjestö, joka on eri uskontokuntiin ja poliittisiin puolueisiin sitoutumaton avoin kansainvälinen lapsiliike. (Pelastakaa Lasten Paikallisyhdistyksien Työ- ja käsikirja 2005, 6) Pelastakaa Lapset rahoittaa toimintaansa muun muassa oman varainhankinnan, lahjoitusten ja yritysyhteistyön kautta, jäsenmaksuista, Raha-automaattiyhdistykseltä sekä kuntien palvelutoiminnan tuotoista (Keitä olemme 2006). Pelastakaa Lasten toiminnan tavoitteena on lasten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien lisääminen ja lasten kaikkinaisen syrjinnän ehkäiseminen. Tavoitteena on myös syrjäytyneiden lasten toimintakyvyn ja – mahdollisuuksien kasvattaminen, erityishuomion ollessa lasten henkisessä hyvinvoinnissa. Lisäksi tavoitteena ovat lasta vahingoittavan toiminnan ja lapsiin kohdistuvan kaikkinaisen väkivallan poistaminen. (Tervetuloa joukkoomme 2006, 2)

Pelastakaa Lasten toiminta jakaantuu kahteen eri osa-alueeseen, joita ovat lastensuojelu- ja psykososiaaliset palvelut. Pelastakaa Lapset ry:n toimintamuotoja ovat muun muassa vapaaehtoistoiminta, kansainväliset ja kotimaiset adoptiot, kummitoiminta, lasten hätäaputoiminta, sekä lähialue- ja kehitysyhteistyöhankkeet. Lisäksi lastensuojelupalveluihin kuuluu lasten lomakoti-, tukiperhe-, sijaiskoti-, ja lastenkotitoiminta eri puolilla Suomea. (Keitä olemme 2006)

3.2 Tukiperhetoiminnan määrittelyä

Määrittelyä tukiperhetoiminnasta voidaan tehdä kahdella tavalla. Toisaalta se voidaan nähdä vapaaehtoistoimintana, toisaalta lyhytaikaisena perhehoitona. Määrittely ei muuta kuitenkaan käytäntöä tukiperheessä käyvän lapsen ja hänen perheensä näkökulmasta. (Keränen 2004, 11) Tukiperhetoimintaa järjestää Pelastakaa Lapset ry sekä kunnat. Tukiperhetoiminta on lastensuojelun avo- huollon työmuoto, jonka tarve on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Tukiperhe auttaa lasta ja hänen perhettään silloin kun lapsi tarvitsee itselleen jatku- vaa ja säännöllisesti toimivaa tukisuhdetta. Pelastakaa Lapset ry:n tukiperheis- sä käy noin 900 lasta vuodessa mutta tukiperhettä tarvitsevia lapsia on kuiten- kin paljon enemmän. Pelastakaa Lasten tavoitteena on, että mahdollisimman moni lapsi saisi tarvitsemansa tukiperheen. Tavoitteen toteutuminen edellyttää- kin järjestöltä aktiivista uusien tukiperheiden rekrytoimista ja valmennusta. Tu- kiperheitä, lapsia ja heidän perhettään tuetaan järjestämällä erilaisia täyden- nyskoulutuksia, leirejä sekä ryhmiä. (Pelastakaa Lapset ry:n toimintastrategia vuosille 2007- 2010, 12)

Lapsi vierailee tukiperheessään säännöllisesti noin kerran kuukaudessa viikon- loppuisin ja mahdollisesti loma-aikoina pidempiä jaksoja. Tukiperhesuhteen kesto on vaihteleva; muutamasta kuukaudesta useaan vuoteen. (Keränen 2004, 11) Tukiperheessä käyvistä lapsista noin neljänneksellä tukiperhesuhde kestää kuitenkin keskimäärin jopa 3-4 vuotta. Suhteen jatkuvuus ja turvallisuus osoittavatkin, että sillä on suuri merkitys lapsen elämässä. Pelastakaa Lapset ry:n kokemuksen mukaan tukiperhetoiminta näyttää onnistuvan parhaiten 4-12- vuotiaiden lasten kohdalla (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 33). Vuon- na 2002 tukiperheissä vierailevista lapsista noin 30 % oli 3-6- vuotiaita, 57 % alakouluikäisiä ja 10 % yläkouluikäisiä (Keränen 2004, 12).

Tukiperheelle on tarvetta silloin kun lapsen lähipiirin voimavarat eivät yksin riitä. Tukiperhe voi myös olla tukena lapsen perhettä kohdanneen kriisin aikana. Täl- laisia kriisitilanteita voivat aiheuttaa esimerkiksi vanhempien avioero, perheen- jäsenen vaikea sairaus tai omaisen kuolema. Lapsen vanhemmilla saattaa myös olla omia ongelmia, jotka heikentävät heidän kykyään toimia vanhempina ja mahdollisuuttaan huolehtia lapsistaan. Tukiperhe voi tarjota myös kaivatun

levon mahdollisuuden yksinhuoltajavanhemmalle. Tukiperhetoiminta tarjoaa lapselle suunnitelmallisen tuen ja huolenpidon tukiperheessä (Pelastakaa Lapset ry:n toimintakertomus 2005, 7).

3.3 Tukiperhetoiminnan historiaa

Pelastakaa Lapset ry:n tukiperhetoiminta on muokattu järjestön lomatoiminnasta, joka alkoi jo vuonna 1949. (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 9) Ennen lomatoimintaa monet lapset viettivät kesänsä kesäkodeissa. Lomatoimintaan alettiin kiinnittää yhä suurempaa huomiota 1970-luvulle tultaessa. Osa kesälapsista palasi vuosittain entisiin kesäkoteihinsa ja kesäkotien ja lasten yhteys oli usein vilkasta myös talven aikana. Näin monet lapset viettivät kesäkodeissaan myös hiihtolomansa. Ilmeiseksi kävi siis, että kesälapsitoiminnassa ei ollut kysymys vain kesävirikistyksestä vaan merkityksellisestä perheitä tukevasta toiminnasta. Tästä siis johtui myös nimen muutos; kesälapsitoiminnasta tuli lasten lomatoiminta. (Kauppi & Rautanen 1997, 193- 197)

Tukiperhetoimintaa alettiin kehittää itsenäisenä työmuotona 1990-luvun puolivälissä. Tuolloin monet lomakodit olivat kuitenkin jo toimineet ympärivuotisin tukiperheinä lapsille, jotka olivat viettäneet lomaa heidän luonaan. (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 9) Vuonna 1993 havaittiin, että joka kolmas lomakoti oli ollut lapsille myös tukikoti. Lapsia toiminnassa oli mukana tuolloin 1670. Samalla todettiin, että lomatoiminta oli yhä useammin saanut vastata lastensuojelun avohuollon tarpeista. Tukiperhetoiminnan tarkoituksena oli ehkäistä perheiden ongelmien kasaantumista ja puuttua kriisitilanteisiin, ennen kuin jouduttiin turvautumaan esimerkiksi huostaanottoihin. Tukikodeissa lapset viettivät koulujen loma-aikojen lisäksi yksi tai kaksi viikonloppua kuukaudessa. Tämä toiminta on jatkunut ja se on laajentunut vuosi vuodelta. Lisäksi sitä on kehitetty koko ajan perheitä paremmin palvelevaksi. (Kauppi & Rautanen 1997, 199) Erityisesti järjestön avohuollollista ja ennaltaehkäisevää tukiperhetoimintaa kehitettiin 1900-luvulla Tuuspela ja Welfare Mix- projekteissa. Kehittämislle seurasi jatkoa Pelakuu- tehostetun tukiperhetyön kautta 2000- 2004. (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 9)

3.4 Tukiperhetoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena

Lapselle voidaan järjestää lastensuojelulain mukaan tukiperheen tuki, kun kasvot vaarantavat lapsen kehitystä tai lapsi itse vaarantaa omaa kehitystään (LSL 1983, § 13). Avohuollon tukitoimien tarve voi syntyä hyvin monista syistä. Vanhemman ja lapsen välinen kanssakäynti voi olla puutteellista, ongelmallista tai puuttua joskus kokonaan. Vanhemmat saattavat kasvattaa lastaan epäohdonmukaisesti tai epäoikeudenmukaisesti, kurittaen tai alistaen ja lapsen persoonallisuutta huomioimatta. Joskus lapsen olennaiset tarpeet jäävät vanhemmilta huomaamatta tai ne sivuutetaan. Suuret elämänmuutokset kuten perheenjäsenen sairaus, avioero tai työttömyys voivat myös olla uhkatekijöitä lapsen kasvatukselle tai hoidolle. Ennen vuoden 1984 alussa voimaan tullutta lastensuojelulakia oli lainsäädännössä luettelo ”oireista” jotka useimmiten olivat lastensuojelun tarpeiden syynä. Oirekeskeisestä ajattelusta on kuitenkin luovuttu ja lastensuojelutarpeen määrittely on lastensuojelulaissa nykyään paljon yleisemmällä tasolla (Mikkola, Helminen 1994, 130- 131).

Lastensuojelulain neljäs luku käsittelee avohuollon tukitoimia. Perheen tullessa lastensuojelun asiakkaaksi, on viranomaisten ensi sijainen tehtävä tukea lapsen vanhempia lapsen hoidossa ja kasvatuksessa erilaisten avohuollon tukitoimenpiteiden avulla. Tavoitteena on vahvistaa vanhempien voimavaroja, jotta he pystyisivät toimimaan riittävän hyvinä vanhempina lapsilleen. Yksi tällainen avohuollon tukimuoto on tukiperheen järjestäminen lapselle. Lastensuojelun sijaishuollon neuvottelukunta on määritellyt tukiperhetoiminnan lyhytaikaiseksi perhehoidoksi, mikä tarkoittaa avohuollon tukitoimena toteutettavaa lastensuojelulain 14 §:n mukaista lapsen sijoitusta perhehoitoon (Ahto & Mikkola 1999, 7, 10). Tällöin lapsia vastaanottavat ja heistä huolehtivat perheet ovat toimeksiantosuhteisia perhehoitajia. Toisaalta taas tukiperhetoiminta voi olla osa lastensuojelun avohuollon tukitoimia ja tukiperhepäätökset tehdään tällöin lastensuojelulain 13 §:n nojalla. Tukiperheet ovat vapaaehtoisia perheitä. Näin määriteltynä toiminnan juuret ovat perhehoidon sijasta lasten lomakotitoiminnassa. (Kauppi & Rautanen 1997, 197- 199) Tukiperhetoiminnasta on kuitenkin ajan myötä tullut puoliammatillista toimintaa, jossa viranomaiset säätelevät perheiden toisilleen antamaa tukea kouluttamalla tukiperheitä ja ohjaamalla lapsia tukiperheisiin. Lastensuojelutyö vaatii yhä enemmän ammattitaitoa ja tämä

koskee yhä selvemmin myös lastensuojelun vapaaehtoistyötä. (Pulma 1987, 247)

Lastensuojelun avohuolto määrittää monia lapsen edun toteutumisen kannalta keskeisiä tukitoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ennaltaehkäistä varsinaiset lastensuojelulliset toimenpiteet kuten huostaanotot. Näitä toimenpiteitä pohjaa lainsäädäntö, jossa perheen tukeminen avohuollollisin keinoin asetetaan ensisijaiseksi keinoksi. (Sarjakivi 2000, 15) Lastensuojelun avohuollossa tukitoimet muokataan yksilöllisesti lapsen ja perheen tarpeiden ja tilanteen mukaan. Halutessaan perhe voi saada esimerkiksi tukiperheen. (Lastensuojelu 2006)

Lastensuojelun tukiperhetyö on avohuollon työnä verraten nuorta toimintaa ja sen kehittäminen on käynnistynyt lastensuojelulain (1983) uudistuksen myötä. Suurin osa tukiperhettä hakevista lapsista on kunnallisen lastensuojelutyön asiakkaina joten vain osalle lapsiperheistä se on ennaltaehkäisevää tukea. Vuonna 2002 tukiperheessä kävi 703 lasta ja heistä noin 94 % oli lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä. (Keränen 2004, 11- 12) Lastensuojelun avohuollon piirissä oli vuonna 2005 kuitenkin jopa 59 101 lasta, mikä mielestämme kuvaa hyvin sitä, että tukiperhetoiminta on todella vain yksi lastensuojelun avohuollossa käytetty tukimuoto (Lastensuojelu 2005)

3.5 Tukiperhetoiminnan prosessi

Tukiperhetoiminnan prosessi käynnistyy tukiperhehakemuksen täyttämällä. Hakemus tulee Pelastakaa Lapsille joko kunnan sosiaalityön kautta tai suoraan vanhemmalta. Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijä ottaa hakemuksen tultua yhteyttä tukiperhettä hakevaan vanhempaan ja sopii perheen kanssa yhteisen tapaamisen. Tapaamisessa sosiaalityöntekijä ottaa selvää perheen tarpeista, toiveista ja rajoituksista liittyen tukiperheeseen. Sosiaalityöntekijä antaa perheelle myös pienen kirjan, joka käsittelee Pelastakaa Lasten järjestämää tukiperhetoimintaa. Sen avulla lapsen on helpompi ymmärtää, mikä tukiperhe on. Samalla perhe saa yhteisen välineen kotiin, jonka avulla keskustella tukiperhetoimintaan liittyvistä asioista. Kirja on kirjoitettu tarinanmuotoon lapsen kielellä.

(Miten tukilapsi löytää perheensä 2006) Vaikka sosiaalityöntekijä kertoo tukiperhetoiminnasta lapselle, on myös hyvin tärkeää, että vanhemmat keskustelivat asiasta lapsensa kanssa (Mettinen 2007). Nykyisen tutkimustiedon valossa ymmärretäänkin, että lapsen tulee saada riittävästi tietoa itseään koskevista asioista (Keränen 2004, 5).

Keskimääräisesti perhe joutuu odottamaan tukiperhettä noin 1-6 kuukautta. Periaatteena on, että lapselle etsitään sopiva tukiperhe eikä päinvastoin ja joskus tämä saattaa viedä enemmän aikaa. Odotusajan venyessä pidempään kuin puoli vuotta on tukiperhehakemus täytettävä uudelleen. (Mettinen 2007) Mahdollisesti sopivan tukiperheen löydyttyä sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä sekä tukiperheeseen että tukiperhettä hakevan lapsen perheeseen (Miten tukilapsi löytää perheensä 2006). Pettymysten välttämiseksi otetaan ensin yhteyttä tukiperheeseen ja kerrotaan alustavasti tukiperhettä hakevasta lapsesta (Mettinen 2007). Tämän jälkeen tukiperhe puolestaan esitellään tukiperhettä hakevalle perheelle. Esittelyt puolin ja toisin suoritetaan tässä vaiheessa nimettömästi. (Miten tukilapsi löytää perheensä 2006) Jos molemmat osapuolet ovat innokkaita tapaamaan, tehdään tukiperheeseen yhteinen tutustumiskäynti, jolla Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijä on usein mukana. Tutustumiskäynnin jälkeen on molemmilla osapuolilla vielä aikaa miettiä sitoutumistaan tukisuhteeseen. Tällä pyritään turvaamaan se, että tukisuhteet aloitetaan varmallalla ja kestäväällä pohjalla. Näin vältytään turhilta keskeyttämisiltä. (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 32)

Molempien tahojen ollessa halukkaita aloittamaan tukiperhesuhde, sovitaan tukiperhevierailuista molempien perheiden, kunnan ja Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijöiden kesken (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 32). Tässä vaiheessa laaditaan myös tukiperhesopimus. Lapsen käynnit tukiperheessä aloitetaan pehmeällä tavalla etenkin pienten lasten kohdalla. Lapsi voi vieraila tukiperheessä ensin esimerkiksi vain päiväkäynneillä, sitten vaikkapa yhden yön ja myöhemmin kokonaisia viikonloppuja. (Mettinen 2007) Lapsen käytyä tukiperheessä noin 3-6 kertaa, kokoonnutaan yhdessä laatimaan tukiperhesuunnitelmaa. Suunnitelman tekoon osallistuu lapsen perhe, tukiperhe, kunnan sosiaalityöntekijä sekä Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijä. Myös lapsi voi olla mukana tukiperhesuunnitelman teossa. Suunnitelmassa käydään läpi miksi

tukiperhesuhde aloitettiin ja millä keinoilla lasta voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla. (Miten tukilapsi löytää perheensä 2006)

Tukiperhesuhteen aikana yhteisiä tapaamisia, jossa kaikki tahot ovat paikalla, järjestään noin kerran vuodessa. Tapaamisten tarkoituksena on suunnitelmien seuranta ja tarkastaminen. Pelastakaa Lapset toivovat lapselta, hänen perheeltään ja tukiperheeltä palautetta kirjallisessa muodossa vähintään kolme kertaa vuodessa (kts. liite). Perheet sopivat keskenään tukiperheviikonlopuista mutta voivat tarvittaessa olla myös yhteydessä kunnan tai Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijöihin. Pelastakaa Lasten tehtävänä on kuitenkin enemmänkin olla tukiperheiden tukena eikä heillä ole systemaattista yhteydenpitoa perheen kanssa. (Mettinen 2007)

Pelastakaa Lasten tavoitteena on, että tukiperhesuhde päättyy suunnitellusti. Yhtäkkisesti katkennut suhde ei ole lapsen edun mukainen. On tärkeää, että käynnit lopetetaan porrastetusti, jotta lapsi saa aikaa sopeutua muuttuvaan tilanteeseen. Tavoitteena olisi, että tukiperhesuhde loppuisi lapsen tarpeista käsin, eikä esimerkiksi tukiperheen taholta. Tukiperhesuhteen päättymisen jälkeen perheet voivat tuki vielä pitää yhteyttä keskenään ja se on suositeltavaa. (Mettinen 2007) Parhaimmillaan tukiperheessä koetut hetket jäävät lapsen mieleen pysyviksi ja pitkälle kantaviksi muistoiksi (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 34- 35).

3.6 Aikaisempia tutkimuksia tukiperhetoiminnasta

Aikaisempia tutkimuksia tukiperhetoiminnasta on suhteellisen vähän. Tutkimusten vähäisyys johtuu osaltaan tukiperhetoiminnan lyhyestä historiasta. Kansainvälisten tutkimusten vertailu on vaikeaa lastensuojelukäytäntöjen lainsäädännöllisten erojen vuoksi. Lisäksi vaikeuksia lisäävät maiden erilaiset lastensuojeluideologiat sekä niiden käytännön toteutuminen. (Hurtig 2003, 13) Omaa opinnäytetyötämme tukevat tutkimukset ovat siis kaikki kotimaisia.

Pelastakaa Lasten järjestämää tukiperhetoimintaa on tutkinut aiemmin esimerkiksi Keränen (2004) lisensiaattityössään tukiperheessä käyvien lasten näkökulmasta ja Lumijärvi (2000) opinnäytetyössään tukiperheiden näkökulmasta. Haukka & Karasti (2003) ovat tehneet opinnäytetyön Pelastakaa Lasten järjestämän vertaistukiryhmän merkityksistä äideille, joiden lapsella on tukiperhe. Lisäksi Koskela & Niinimaa (2002) ovat tutkineet opinnäytetyössään tukiperhetoimintaa sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Tämä työ on tehty yhteistyössä Jyväskylän sijaishuoltoyksikön kanssa. Sarjakiven (2000) pro gradu- tutkielma puolestaan käsittelee tukiperhepalvelun merkitystä lastensuojelun avohuollon asiakkaille. Tämän työn aineisto kerättiin sijaishuoltoyksikön järjestämän tukiperhetoiminnan asiakkailta. Meidän työmme eroaa Sarjakiven työstä nimenomaan palvelua järjestävän tahon suhteen. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia juuri Pelastakaa Lapset ry:n järjestämää tukiperhetoimintaa.

Lähimpänä oman tutkimuksemme näkökulmaa on Räsänen (1998) pro gradu- tutkielma Pelastakaa Lasten järjestämän loma- ja tukiperhetoiminnan merkityksistä yksinhuoltajaperheille. Räsänen on rajannut työnsä ainoastaan tukiperhetoiminnassa mukana oleviin yksinhuoltajaperheisiin. Tutkimus on kohta kymmenen vuotta vanha joten se on jo kohtalaisen iäkäs verrattuna tukiperhetoiminnan lyhyeen historiaan. Tämän vuoksi vanhempien näkökulmaa onkin mielestämme jo aiheellista tutkia uudelleen. On mielenkiintoista nähdä, ovatko vanhempien mielipiteet tukiperhetoiminnasta muuttuneet vuosien kuluessa.

Toinen samasta näkökulmasta tehty tutkimus on myös Lämsän & Skarevikin (1997) tekemä opinnäytetyö, joka kuvaa Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston asiakasperheiden kokemuksia ja kehittämistoiveita. Me teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Keski-Suomen aluetoimiston kanssa, joten tutkimukseemme liittyvät haastattelut tehdään Keski-Suomen alueella. Olisi ollut mielenkiintoista vertailla tutkimuksista saatujen tulosten alueellisia eroja, mutta koska Lämsän & Skarevikin työ on jo kymmenen vuotta vanha, emme voi tehdä enää luotettavaa vertailua. Tukiperhetoiminta on kymmenessä vuodessa kehittynyt paljon. Lämsän & Skarevikin työn valmistuessa tukiperhetoiminta itsenäisenä työmuotona on ollut hyvin alkuvaiheessa. Kehitystyötä on tehty paljon vuosien kuluessa, joten tulosten vertaaminen ei olisi enää tarkoituksenmukaista.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät

Tutkimuksemme sai alkunsa joulukuussa 2006, jolloin anoimme tutkimuslupaa opinnäytetyömme tekemiseen Pelastakaa Lasten hallitukselta. Tutkimusluvan saimme Helmikuussa 2007, jolloin tutkimusprosessimme lähti kunnolla käyntiin.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää vanhempien kokemuksia Pelastakaa Lapset ry:n järjestämästä tukiperhetoiminnasta. Tavoitteena on saada tukiperhesuhteessa olevien lasten vanhempien ääni kuuluviin. Tarkoituksena on, että Pelastakaa Lapset ry voi hyödyntää tutkimustuloksia työssään ja kehittää tukiperhetoimintaa vielä paremmin perheitä palveleviksi. Tutkimuksen tehtävänä on selvittää:

- 1) Minkälaisia kokemuksia perheellä on tukiperhetoiminnasta?
- 2) Miten tukiperhetoiminta on vaikuttanut perheen elämään?
- 3) Miten Pelastakaa lapset ry:n järjestämää tukiperhetoimintaa tulisi vanhempien mielestä kehittää?

4.2 Tutkimusmenetelmät

4.2.1 Laadullinen tutkimus

Valitsimme tutkimusotteeksemme kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Halusimme tutkimuksessamme keskittyä kuulemaan vanhempien henkilökohtaisia kokemuksia tukiperhetoiminnasta emmekä löytämään yhtäläisyyksiä tai yleistävyyksiä. Laadullinen tutkimus ei pyri tilastollisiin yleistyksiin, vaan tarkoituksena on kuvata jotakin tapahtumaa, ymmärtää tiettyä toimintaa tai antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu. (Eskola & Suoranta 1998, 18, 61- 62) Laadullinen tutkimus soveltuu hyvin kun ollaan kiinnostuneita tietyissä tapahtumissa muka-

na olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista sekä halutaan tutkia luonnollisia tilanteita, joita ei voida järjestää kokeeksi (Metsämuuronen 2000, 14).

Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kuvata todellista elämää, johon sisältyy ajatus, että todellinen on moninainen. Tutkimuksessa on otettava huomioon, ettei todellisuutta voi pilkkoa mielivaltaisesti osiin. Tavoitteena on myös tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä ennemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 152)

Hypoteesittomuus on tyypillistä laadulliselle tutkimukselle. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkijalla ei ole lukkoon lyötyjä ennakko-olettamusta tutkimuskohteesta tai tutkimustuloksista. On kuitenkin syytä muistaa, että havaintomme pohjautuvat aina aikaisemmille kokemuksille. Kokemuksistamme ei kuitenkaan tule muodostaa sellaisia asetelmia, jotka rajaisivat tutkimuksellisia toimenpiteitä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tulisi voida yllättyä ja oppia uutta tutkimuksen kuluessa. (Eskola & Suoranta 1998, 18- 20) Ennen tutkimuksen aloittamista meillä oli jo perustietoa tukiperhetoiminnasta, mutta tutkimuksen edetessä opimme paljon uutta erityisesti tukiperheessä käyvien lasten vanhempien kokemuksista. Aikaisemmat tietomme tukiperhetoiminnasta eivät kuitenkaan antaneet meille vahvoja oletuksia, jotka olisivat voineet rajata tutkimuksen tekemistä.

Laadullisen tutkimuksen aineiston hankinnassa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulma ja ”ääni” pääsevät esille. Aineistomme keruussa käytetty teemahaastattelu on yksi tällainen metodi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 155)

4.2.2 Teemahaastattelu

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme haastattelun, koska halusimme selvittää vanhempien kokemuksia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Aineistomme keräämisen toteutimme puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Haastattelu on laadullisen tutkimuksen päämenetelmä. Haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, koska siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelun etuna muihin tiedonkeruumuotoihin verrattuna on se, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. Haastattelussa halutaan korostaa sitä, että ihminen on nähtävä tutkimustilanteessa subjektina. Haastateltavan on annettava mahdollisimman vapaasti tuoda esille itseään koskevia asioita. Hän on tutkimuksessa merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 193- 194)

Teemahaastattelu on hyvä aineistonkeruumenetelmä kun halutaan saada tietää mitä joku ajattelee jostain asiasta (Eskola ja Vastamäki 2001, 24). Juuri tästä tutkimuksessamme oli kyse; halusimme tietää mitä mieltä vanhemmat ovat tukiperhetoiminnasta. Puolistrukturoitu teemahaastattelu tarkoittaa että kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta haastattelija voi vaihdella niiden järjestystä. Haastateltavat voivat vastata omin sanoin ilman haastattelijan johdattelua tai valmiita määreitä. Vaikka kysymykset ovat ennalta määrättyjä, voi haastattelija vapaasti vaihdella sanamuotoja keskustelun edellyttämällä tavalla. (Hirsjärvi 2001, 47- 48)

keskittyä kuulemaan vanhempien henkilökohtaisia kokemuksia tukiperhetoiminnasta emmekä löytämään yhtäläisyyksiä tai yleistävyksiä. Laadullinen tutkimus ei pyri tilastollisiin yleistyksiin, vaan tarkoituksena on kuvata jotakin tapahtumaa, ymmärtää tiettyä toimintaa tai antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu.. Esimerkiksi kyselylomakkeen käyttö olisi varmasti supistanut aineiston määrää ja empiiriset kokemukset olisivat jääneet vähemmälle. Haastattelussa siis pystyimme esittämään tarkentavia lisäkysymyksiä, joka mahdollisti aiheen syvemmän tarkastelun. Pystyimme pyytämään perusteluja esitetyille mielipiteille ja lisäkysymyksiin selventämään epäselviä vastauksia. Teemahaastattelun runko

(kts. liite 4) piti kuitenkin haastattelut koossa; kaikille esitettiin samat kysymykset, vaikka niiden muoto ja järjestys vaihtelivatkin.

4.3 Kohderyhmä ja aineistonkeruu

Tutkimusluvan saatuaamme laadimme tukiperheessä käyvien lasten vanhemmille kirjeen, jossa kerroimme aikomuksestamme tutkia vanhempien kokemuksia tukiperhetoiminnasta. Pyysimme haastatteluun halukkaita vanhempia ottamaan yhteyttä Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimiston tukiperhetyöstä vastaaviin sosiaalityöntekijöihin. Haastatteluun ilmoittautuneiden henkilötiedot tulivat tietoomme vasta tässä vaiheessa.

Maaliskuussa 2007 Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimiston sosiaalityöntekijät lähettivät kolmellekymmenelle valitsemalleen asiakasperheelle kirjoittamamme haastattelupyyntökirjeen. Ilmoittautumisajan mentyä umpeen oli yksi vanhempi ilmoittanut halukkuudestaan osallistua haastatteluun, joten sosiaalityöntekijät alkoivat soitella kirjeen saaneille asiakasperheille kysellen mahdollisuutta osallistua haastatteluun. Myöhemmin vanhemmat kertoivat meille haastattelujen yhteydessä, että olivat lukeneet kirjeemme mutta unohtaneet koko asian hyvin nopeasti ja vastaaminen oli jäänyt. Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijän soitto oli kuitenkin palauttanut asian mieleen ja vanhemmat lupautuivat haastateltaviksi ihan mielellään. Pohdimme kuitenkin olisiko perään soittaminen voinut olla joidenkin asiakkaiden mielestä painostavaakin ja hän olisi lähtenyt mukaan vain koska koki sen oleva puoliksi pakollista. Haastateltavamme ottivat kaikki meidät hyvin avoimesti ja ystävällisesti vastaan, mutta on syytä pitää mielessä että tällainen ”puolipakon” mahdollisuus on myös olemassa. Sosiaalityöntekijöiden puhelinsoittojen avulla saimme vielä kuusi vanhempaa mukaan tutkimusjoukkoomme. Alkuperäinen toiveemme oli haastatella 12 vanhempaa, mutta vanhempien haluttomuudesta johtuen jouduimme tyytymään seitsemään vanhempaan.

Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi pidimme tärkeänä, että valmistaudumme hyvin haastatteluihin. Ennen haastattelujen aloittamista tutustuimme hyvin tukiperhetoiminnan prosessiin ja taustoihin. Lisäksi saimme perehdytystä Pelasta-

kaa Lasten Keski- Suomen aluetoimiston sosiaalityöntekijältä. Näin meidän oli helpompi kysellä asioista haastateltavilta, kun olimme sisäistäneet prosessin luonteeseen.

Teimme haastattelut maalisi- ja huhtikuun aikana joko perheen kotona tai Keski- Suomen aluetoimistolla haastateltavan toivomuksen mukaisesti. Haastattelu- paikan valinta ei ole mikään epäolennainen tekijä tutkimuksen onnistumiselle. Eskolan ja Vastamäen (2001) mukaan haastattelua ei kannata tehdä missään liian virallisessa paikassa, sillä osa haastateltavista tuntee olonsa silloin epä- mukavaksi. Haastateltavien kotona tehtävillä haastatteluilla on suurempi mah- dollisuus onnistua. Annoimme haastateltaville kuitenkin mahdollisuuden itse päättää haluavatko he kotiinsa vieraita ihmisiä. (Eskola & Vastamäki 2001, 28) Kaksi haastatteluista tehtiin Keski-Suomen aluetoimistolla ja loput viisi perhei- den kotona. Olimme molemmat paikalla haastattelutilanteissa yhtä lukuun ot- tamatta, jossa paikalla oli vain yksi haastattelija. Työnjako oli aina sama; toinen keskusteli vanhemman kanssa ja toinen havainnoi tilannetta ja hoiti nauhurin käytön. Jako tuntui mielestämme hyvältä, sillä jos olisimme molemmat puhu- neet, olisi helposti tullut päällekkäin puhumista. Toisaalta taas jos olisimme käyneet haastattelemassa aina yksin, olisi ne haastattelut joissa ei itse olisi ol- lut mukana, jääneet helposti paljon etäisimmiksi. Havainnoijan rooli on mieles- tämme myös tärkeä ja on hyvä oppia myös kuuntelemaan ilman että itse osal- listuu keskusteluun. Pääsääntöisesti koimme haastattelutilanteet avoimiksi ja mukaviksi. Haastattelut nauhoitettiin, mikä teki keskustelutilanteesta luonte- vammamman. Meidän (haastattelijoiden) ei koko ajan tarvinnut kirjoittaa muistiin- panoja vaan pystyimme keskittymään kuuntelemaan haastateltavaa ja pyrkiä luomaan luonnollisen keskustelutilanteen. Kotona tehtyjen ja Pelastakaa Lasten aluetoimistolla tehtyjen haastattelujen välillä emme havainneet kovinkaan suu- ria eroja, mutta ehkä aluetoimistolla tehdyt haastattelut saattoivat olla hieman virallisemmän tuntuisia. Tämä ei kuitenkaan välttämättä johtunut ainoastaan paikasta vaan myös haastateltavien luonteesta. Merkittäviä erot eivät todella- kaan olleet. Suurin etu aluetoimistolla tehtävissä haastatteluissa oli se, ette ti- lassa ollut mitään häiriötekijöitä kuten ylimääräisiä ääniä.

4.4 Tutkimuksen analysointi

Haastatteluiden tekemisen jälkeen haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin äänestä tekstiksi. Kirjoitimme sanasta sanaan, mitä vanhemmat vastasivat ja kirjoitettua tekstiä tuli kokonaisuudessaan 62 sivua. Aikaa litterointiin meni reilusti; yhden haastattelun litterointi kesti kuudesta kahdeksaan tuntia. Toiset äideistä olivat selvästi puheliaampia kuin toiset ja joidenkin äitien kohdalla keskustelu poikkosi myös välillä varsinaisesta aiheesta. Lyhin haastattelu kesti vain kaksikymmentä minuuttia ja pisin viisikymmentä minuuttia, muut asettuivat näiden kahden välille. Aineiston purkaminen sujui ongelmitta, koska meillä oli käytössämme laadukas sanelukone.

Teemahaastattelulle tyypillinen analyysitapa on järjestää vastaukset teemojen alle ja sen jälkeen käsitellä ne alue kerrallaan. (Eskola ja Vastamäki 2001, 40 - 41) Käytimme aineistomme purussa juuri tätä tapaa, yhdistäen samalla teoria-tietoa aineistosta nouseviin vastauksiin. Teemahaastattelulla saatu tieto voidaan analysoida teemoittelun avulla. Teemoittelu mahdollistaa sen, että aineistosta voi nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Tämä taas mahdollistaa tiettyjen teemojen esiintymisen ja aineistossa ilmenemisen vertailun. Tutkimusaineistosta voidaan poimia sen sisältämät keskeiset aiheet ja siten esittää se kokoelmana erilaisia kysymyksenasetteluja. Teemoittelun avulla tekstistä voidaan saada selville kokoelma erilaisia vastauksia tai tuloksia esitettyihin kysymyksiin. Tekstistä on ensin pyrittävä löytämään ja sen jälkeen eroteltava tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. (Eskola & Suoranta 2005, 174- 179, 181) Teemoittaminen tarkoittaa sitä, että analyysivaiheessa tarkastellaan aineistosta nousevia usealla haastateltavalla nousevia teemoja ja piirteitä. Useasti nämä teemat liittyvätkin haastattelurungossa olleisiin teemoihin. Tutkija tulkitsee itse, mitkä teemat on tärkeää nostaa analyysissä esille. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173)

Käsittelimme haastatteluista saamaamme aineistoa niin, että luimme litteroidut haastattelut useaan otteeseen. Poimimme erilliselle paperille teemoittain kysymyksen yhteyteen jokaisen vanhemman vastauksen. Näin pystyimme hahmottamaan millaisia vastauksia oli tullut sekä etsimään eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Vastauksia riittävästi luettuamme aloimme kirjoittaa niitä tulososuuteen

tehdn niistä yhteenvetoja. Kirjoitimme ensin pelkät tulokset teemoittaisten ot-sakkeiden alle, jonka jälkeen haimme haastatteluaineistosta suoria lainauksia äitien vastauksista elävöittämään tekstiä ja osoittaaksemme tuloksien oikeelli-suutta ja tarkkuutta. Tekstikatkelmaa voidaan käyttää perustelemaan tutkijan tekemää tulkintaa tai sitaatti voi toimia aineistoa kuvaavana esimerkkinä. Toi-saalta lainaus voi elävöittää tekstiä tai aineistosta voidaan pelkistää tiivistettyjä kertomuksia. Teemoittelu on suositeltava analysointitapa jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemisessa. Näin tarinoista voi poimia käytännöllisen tutkimus-ongelman kannalta olennaista tietoa kuten esimerkiksi palautetta. (Eskola & Suoranta 2005, 175- 178)

4.5 Tutkimuksen eettisyys

Anoimme opinnäytetyöllemme tutkimuslupaa Pelastakaa Lapset ry:n hallituk-selta. Luvan saatuamme Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijät lähettivät mei-dän laatimamme haastattelupyynnötkirjeen, jossa kerroimme lyhyesti tutkimuk-sesta ja sen tarkoituksesta. Korostimme lisäksi, että haastattelut käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä eikä haastateltavan henkilöllisyys tule ilmi missään vaiheessa. Tutkimusaineisto oli ainoastaan meidän käytössämme vas-tausten analysointia varten.

Pyrimme säilyttämään vanhempien nimettömyyden koko ajan. Tämä varmistet-tiin sillä, että Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijät lähettivät haastattelupyynnö-kiirjeet vanhemmille. Näin ollen, me saimme vanhempien tiedot vasta siinä vai-heessa, kun he olivat lupautuneet haastatteluun. Täten vanhemmat, jotka eivät halunneet osallistua haastatteluun, pysyivät nimettöminä koko ajan. Eettisesti katsottuna on kyseenalaistettava, että osallistuivatko ne vanhemmat vapaaeh-toisesti tutkimukseemme, joiden perään Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijät soittivat. Voi olla, että vanhempien oli siinä vaiheessa vaikeampi kieltäytyä, kun sosiaalityöntekijät puhelimitse asiasta kysyivät. Toisaalta haastattelutilanteissa ei ollut aistittavissa, että vanhemmat olisivat vasten tahtiaan osallistuneet tut-kimukseen.

Tutkimuksen eettisyyttä mietimme myös aiheen arkaluontoisuuden takia. Vanhempien voi olla vaikea kertoa elämästään vieraille ihmisille. Perhettä kohdanneista vaikeuksista tai haasteista puhuminen voi olla epämiellyttävää ja hävetävää ja vanhemmista voi tuntua kiusalliselta kertoa, miksi tarvitsee apua arjessa jaksamiseen. Oman väsymyksen tunnustaminen ja ulkopuolisen avun vastaanottamisen ei ole kaikille niin helppoa. Haastattelutilanteissa oli kuitenkin helppo kysellä vanhempien kokemuksista, eikä tullut sellaista tunnetta, että vanhemmat olisivat ajatelleet meidän jotenkin utelevan heidän asioitaan. Pyrimme omalla positiivisella suhtautumisella ja ymmärtävyydellä vaikuttamaan vanhempien avoimuuteen haastattelutilanteissa ja koimme, että vanhempien oli helppo puhua meille.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa merkittävästi se, kuinka laadukkaasti tutkimusaineisto on hankittu. Tutkimuksen laatuun voidaan kiinnittää huomiota ihan alusta lähtien ja yhtenä keinona onkin laatia kattava ja hyvä haastattelurunko. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 184- 185) Pyrimmekin luomaan haastattelurungon vastaamaan tutkimuskysymyksiin, jotta emme unohtaisi kysyä mitään tutkimuksen kannalta oleellista asiaa. Käytimme haastattelurunkoa tehdessämme hyväksimme kokemuksiamme tukiperhetoiminnasta. Lisäksi saimme haastattelurunkoa tehdessämme palautetta sekä ohjaavilta opettajiltamme että Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimiston sosiaalityöntekijöiltä. Palautteen avulla muokkasimme haastattelurungosta mielestämme hyvän ja toimivan. Loogisuutta haastattelurunkoon toi se, että teimme sen tukiperhetyön prosessin mukaisesti. Tämä helpotti haastattelun kulkua ja takasi kattavan ja perusteellisen aineiston saamiseen aiheesta. Pyrimme myös litteroimaan aineiston mahdollisimman pian haastattelun jälkeen, joka omalta osaltaan myös lisää tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 185). Kirjasimme ylös myös haastateltavien eleitä ja ilmeitä litteroituun tekstiin, joka mielestämme helpottaa aineiston ymmärtämistä.

Tutkimuksemme luotettavuudesta kertoo myös se, että pyrimme käsittelemään ja analysoimaan hyvin tarkasti tutkimusaineistoa- ja tuloksia. Käytimme haas-

tatteluissa hyväksimme nauhuria ja tarkkaa litterointia, jolloin saimme haastattelut tallennettua kokonaan. Näin ollen kaikki oleellinen tuli kirjatuksi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää myös tarkka selostus tutkimuksen toteutuksen eri vaiheista. Tutkijan toimintaa haastatteluaineiston analyysissä pidetäänkin luotettavuuden mittarina (Hirsjärvi & Hurme 2001, 189).

Tutkimuksemme luotettavuutta saattaa heikentää se, että kaksi haastatteluista tapahtui Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimistolla, minkä joku vanhempi voi kokea liian virallisena paikkana ja sitä kautta epämiellyttävänä tilanteena. Tämä voisi osaltaan vaikuttaa haastateltavan vastauksiin ja samalla heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Haastateltavien kotona tehtävillä haastatteluilla on suurempi mahdollisuus onnistua (Eskola & Vastamäki 2001, 28). Toisaalta annoimme haastateltaville kuitenkin mahdollisuuden itse päättää haastattelupaikasta. Näin voisi ajatella, etteivät nämä kaksi toimistolla haastateltua vanhempaa kokeneet sitä mitenkään epämiellyttävänä. Kahdella äidillä seitsemästä oli haastatteluhetkellä lapset kotona, mikä voi vaikuttaa äitien vastauksiin ja samalla heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Toisaalta kuitenkin koimme, että äitien oli helppo puhua aiheesta lasten aikana ja näin ollen lasten läsnäolo ei näyttänyt haittaavan haastattelua.

Tutkimuksemme luotettavuutta saattaa omalta osaltaan heikentää niukaksi jäänyt haastattelujen määrä. Alun perin haastattelupyyntö lähetettiin kolmekymmenelle vanhemmalle, joista yksi vastasi. Tämän jälkeen Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijät saivat vielä kuusi vanhempaa mukaan tutkimukseen. Monet vanhemmista olivat puhelimesta kertoneet unohtaneensa kirjeen kokonaan, vaikka olivatkin ajatelleet osallistuvansa siihen. Sosiaalityöntekijöiden soittaessa monet vanhemmista siis suostuivat haastatteluun, joten on syytä miettiä, olisiko joku muu tapa ollut parempi haastateltavien saamiseen kuin haastattelupyyntökirje.

Aikataulujen tullessa vastaan päätimme opettajien kanssa, että seitsemän haastattelua riittää, jos kerran emme saa enää muita vanhempia mukaan. Tarkoituksenamme olikin kuulla vanhempien kokemuksia tukiperhetoiminnasta, eikä tehdä yleistyksiä aiheesta. Näin ollen ei olekaan merkitystä, ettemme saaneet kaikkia kahtatoista haastateltavaa kuten alun perin oli suunniteltu. Tutki-

muksen luotettavuutta saattaa myös heikentää oma kokemattomuutemme tutkijana ja haastattelijana. Emme ole kumpikaan aiemmin tehneet mitään näin kattavaa tutkimusta. Pyrimme kuitenkin ennen opinnäytetyömme aloittamista tutustumaan tutkimuskirjallisuuteen, jotta saimme perusteellisen kuvan tutkimuksen tekemisestä. Lisäksi meillä oli mahdollisuus saada ohjausta ohjaavilta opettajiltamme sekä Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimiston sosiaalityöntekijöiltä.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Taustatietoja haastateltavista

Kaikki haastattelemamme seitsemän vanhempaa olivat perheen äitejä. Viisi äideistä oli yksinhuoltajia ja kaksi äitiä eli uusperheessä. Haastateltavien äitien tukiperheissä käyvät lapset olivat iältään 5-16-vuotiaita. Tukiperhesuhteen aloittamiseen johtaneet syyt olivat kaikilla äideillä hyvin samansuuntaisia. Äidit kuvailivat lastensa isäsuhteita hyvin heikoiksi tai kokonaan puuttuviksi.

Yksinhuoltajaäidin sosiaalinen elämä voi helposti kutistua pelkästään lapsen kanssa olemiseen, koska kotoa lähteminen vaatii äidiltä usein isoja järjestelyjä. Jo pelkkä lastenhoidon järjestäminen tuottaa usein vaikeuksia. (Tiittanen 2001, 56) Äidit kuvasivat verkostojaan niukoiksi ja kertoivat, kuinka väsyneitä ja uuvuksissa he olivat huolehtiessaan yksin lapsista. Useimmilla äideistä tukiperheen hakemiseen liittyi toive, että saisi joskus aikaa itselle, levolle ja rentoutumiselle. Yksi äideistä toivoi myös saavansa aikaa uudelle parisuhteelle.

Äitien tietoisuus tukiperhetoiminnasta oli hyvin heikkoa. Vain yksi äideistä tiesi tukiperhetoiminnasta entuudestaan. Monet äideistä kuitenkin innostuivat hakemaan tukiperhettä kuultuaan tällaisen tukimuodon olemassaolosta. Tietoa antavia tahoja olivat päiväkotit, lastenvalvoja, perhetyöntekijä, sosiaalityöntekijä, A-klinikka ja työkaverit. Yksi äideistä ei kokenut tukisuhteen aloittamista hyvänä ideana perheelleen, vaikka sitä hänelle sosiaalitoimiston kautta suositeltiin.

Kuvailimme teoriaosassa tukiperhetoimintaa prosessinomaisesti, jotta se avautuisi lukijalle paremmin. Tutkimuksen tulokset esitetään samalla tavalla tukiperhetoiminnan prosessin mukaisesti.

5.2 Kohti tukisuhdetta

Tukiperheen hakemisen yhteydessä tapahtuvasta sosiaalityöntekijän tapaamisesta äidit puhuivat neutraalein ilmauksin.

Tota tuntu ihan mukavalta että (sosiaalityöntekijä) kävi silloin ekaa kertaa, että kyllä ihan oli mukava...sellanen...niinku justiin omalla alalla kyllä (sosiaalityöntekijä) on että...(H5)

Viisi äideistä kertoivat tavanneensa Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimiston sosiaalityöntekijät kotonaan. Yhdellä äideistä tapaaminen oli ollut Keski-Suomen aluetoimistolla ja yhdellä ei ollut tapaamista ollenkaan vaan perhetyöntekijä oli kuullut äidin toiveet ja välittänyt ne Pelastakaa Lapsille. Tapaamisen tarkoituksena on kuulla perheiden toivomuksia tukiperheen suhteen. Äidit kokivat tapaamisen vastanneen tarkoitusta. Äideillä ei ollut suuria toiveita tukiperheen suhteen vaan toiveet olivat lähinnä käytännön järjestelyihin liittyviä. Näitä olivat esimerkiksi, että matka tukiperheeseen ei olisi liian pitkä tai perheessä ei olisi eläimiä lasten allergioiden vuoksi. Äideille oli myös tärkeää, että lapset saivat kertoa omat toiveensa ja ne tulivat huomioiduiksi.

Et toiveenahan oli se et ku tää sosiaalityöntekijä kotona ku kävi, kysy et mitä te haluaisitte niiku tehdä siä ...niin uimahalliin, että jos he pääsisivät käymään uimahallissa ku äiti vie sinne, et se ois semmonen ykkönen... Et sen isompia toiveita heillä ei olu...(H3)

Yleensä perhe joutuu odottamaan tukiperhettä noin 1-6 kuukautta. (Mettinen 2007) Tutkittavien perheillä tukiperheen odotusaika oli kestänyt yhdestä kuu-

kaudesta yli kahteen vuoteen. Kuukauden tukiperhettä odottaneelle perheelle tukiperhe oli jo entuudestaan tuttu, joten se nopeutti suhteen aloittamista. Yli kaksi vuotta odottaneella perheellä odotusaika kesti pitkään, koska kaikille perheen neljälle lapselle pyrittiin löytämään aluksi sama tukiperhe. Tukiperheen ollessa kiven alla, äiti ehdotti, että lapsille etsittäisiin kaksi tukiperhettä. Lasten jako kahteen perheeseen taas helpotti tukiperheiden löytymistä. Äiti koki odotusajan silti positiivisena, koska ei kokenut tukisuhteen aloittamista alun perin hyvänä ideana perheelleen, vaikka sitä hänelle sosiaalitoimiston kautta suositeltiin. Äiti koki odotusajan olevan siinä mielessä hyvä, että hän sai rauhassa koota ajatuksiaan asiasta. Kaikkien äitien tuntemukset odotusajasta eivät olleet yhtä positiivisia. Osa koki odottamisen hyvinkin pitkäksi ja epätoivoiseksi.

Se oli hirveen raastavaa, mutta se oli...Jes ku mä sain kesäkuussa tietää, mä oli töissä vielä...Jes mä sain sen...mä en tienny mihin mää meen... (naurua) (H1)

No pitkältähän se tietty tuntu... No oikeestaan ennen ennenkö ne tuli käymään meillä kotona, ku se on niin pitkä väli ku kesällä soitin ja sit vasta tammikuus otettiin yhteyttä, et nyt saattas olla löytyny... Välillä tuli (epätoivontunne)..mut sillon ei ollu viä löytyny mitää...(H3)

Sosiaalityöntekijä yleensä kertoo tapaamiskäynnillä tukiperhetoiminnasta lapselle. On kuitenkin suositeltavaa, että myös vanhemmat keskustelevat asiasta lapsensa kanssa, koska lapsen tulee saada riittävästi tietoa itseään koskevista asioista (Mettinen 2007; Keränen 2004, 5). Isompien lasten kanssa äidit olivat puhuneet tukiperhetoiminnasta ja kertoneet, miten se tulisi näkymään perheen elämässä. Pienemmille lapsille oli myös kerrottu tukiperhetoiminnasta mutta äidit kokivat, etteivät lapset ymmärtäneet mistä on kyse. Mielestämme lapsen kehitystaso ja ikä pitää ottaa huomioon siinä, millä tavoin lapselle tukiperhetoiminnasta kerrotaan.

*Eiii, no nuorimmainenki oli, eiku siis vanhin oli sil-
lon...hetkinen...neljän vanha, että ei siinä hurjasti tullu niinku...ei
ollu ymmärrystä...Se oli vaan sitte että oli setää ja tättä...(H6)*

Mä vaan sitte selitin et nyt mennään semmosen tätin luokse et sä sitte välillä oot sielä yötä ja äiti saa sit vähän lomaa ja sääki saat olla lomalla...(H5)

Äideistä yksi mainitsi käyttäneensä apuna myös Pelastakaa Lasten tukiperhe-toiminnasta kertovaa kirjaa ”Uusia ystäviä”. Kirja on valmistunut vasta vuonna 2005 joten muiden perheiden kohdalla se ei ole ollut edes mahdollista.

*Mää sain, sainko mä sieltä pelastakaa lapsilta semmosen oh-
jevihkosen ja me luettiin sitä ja sit mä niiku sen avulla kerroin
sitte et nyt on löytyny tämmönen paikka missä te voitte välillä
käydä vierailulla vähä niiku mummolan tapanen ja sillai vähä
niiku sadun keinoin sitte siitä...(H7)*

5.3 Tukisuhteen aloittaminen

Pelastakaa Lapset ry:n kokemuksen mukaan tukiperhetoiminta näyttää onnistuvan parhaiten 4-12-vuotiaiden lasten kohdalla (Hongisto, Laaksonen & Maijainen 2005, 33). Lapsista kolme oli tukisuhteen alkaessa alle kolmevuotiaita. Tämä on suhteellisen suuri määrä, koska yleensä alle kolmevuotiaita ei tukiperheeseen Pelastakaa Lasten kautta suositella. Alle kolmevuotias lapsi on aika pieni aloittaakseen tukiperheessä käynnit, mutta tilannetta tarkastellaan kuitenkin aina myös tapauskohtaisesti ja perheen tarpeista käsin. Loput lapsista olivat tukisuhteen alkaessa iältään 3-11-vuotiaita. Äideistä kaksi kertoi Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijän olleen mukana tutustumiskäynnillä tukiperheessä. Sosiaalityöntekijän mukanaolo koettiin hyvänä asiana, koska se toi ikään kuin turvaa tilanteeseen.

Täältähän oli mukana sosiaalityöntekijä sillon et se oli vähä niiku turva sillon ku lähti mukaan ettei tarttenu mennä ihan vieraaseen perheeseen... Kyllä se on ihan hyvä olla joku mukana

ihan ulkopuolisena joka on kuitenkin nähny ja tavannu sen ihmisen...(H3)

Yleisesti äidit kokivat tutustumiskäynnit mukavina. Osa äideistä kuvasi tutustumiskäyntiä jopa sanoin ihana ja mahtava. Se tuki entisestään tunnetta siitä, että haluaa lapselleen tukiperheen. Vieraaseen kotiin meneminen ei kuitenkaan kaikista tuntunut luonnolliselta. Tutustumiskäynnin jälkeen perheellä on vielä aikaa miettiä sitoutumistaan tukisuhteeseen, mutta kaikki äidit kertoivat myönteisen päätöksen syntyneen nopeasti joko jo käynnillä tai heti sen jälkeen. Äitien ensivaikutelma tukiperheestä oli ollut pääosin hyvä. Jotkut äidit jopa ihastuivat perheeseen ensisilmäyksellä ja heidän mielessään ei käynyt epäilystäkään siitä, etteikö tämä perhe olisi juuri sopiva heidän lapsilleen. Myös lasten positiiviset reaktiot tukiperheestä vaikuttivat äitien myönteiseen suhtautumiseen. Toisilla oli alussa ehkä pieniä epäilyksiä joidenkin asioiden suhteen, mutta päätös tukisuhteen aloittamisesta syntyi kuitenkin nopeasti.

Just me mietittiin et mites se meiän eka kerta meni, et se tais mennä kyl ihan alusta lähtien ihan tosi mukavasti sillai että (tukiperheen äiti) on kova puhumaan...ihan ku ois vanhoja tuttuja oltu...(H3)

Mukavia joo ihan heti alusta, mut justiin tää nuorempien (lasten tukiperhe) he ovat, tai olivat sillon... tietysti nyttekki... mut sillon tuntu et hirveen nuoria et reilu parikymppisiä, et jotenki sit tuntu mitenkähän mahtaa olla...(H6)

Sosiaalityöntekijä ottaa tapaamiskäynnillä selvää perheen tarpeista, toiveista ja rajoituksista liittyen tukiperheeseen (Miten tukilapsi löytää perheensä 2006). Äitien mielestä sosiaalityöntekijät olivatkin ottaneet hyvin perheen toiveet huomioon etsiessään sopivaa tukiperhettä. Kaikkia toiveita ei tietenkään ollut pystytty toteuttamaan, mutta äidit eivät tuntuneet olevan siitä pettyneitä, koska tukiperheet olivat muuten ylittäneet odotukset. Eräässä perheessä lasten toivomuksena oli ollut saada tukiperhe maalta, mutta Pelastakaa Lasten työntekijä löysi lapsille sopivan perheen kuitenkin kaupungista. Perhe oli aluksi hieman hämmästynyt siitä, ettei tukiperhe sijainnutkaan maalla. Käytyään tutustumis-

käynnillä perhe huomasikin, että tukiperhe oli kaikin puolin heille sopiva, eikä maalla sijaitseminen tuntunutkaan enää niin tärkeältä. Yhden perheen tytön toivomuksena oli, että tukiperheessä olisi isä. Tukiperhe oli perheelle kuitenkin entuudestaan tuttu, eikä perheessä ollut miestä, joten Pelastakaa Lasten oli mahdotonta toteuttaa lapsen toivomusta, koska perhe toivoi itse juuri tätä perhettä.

Ku meillä oli niinku tavallaan tää perhe valmiina... mut että olis ollu aivan ihana niinku se oliko... et se aina tietenkä jos ku (tytöllä) ei oo sitä isää, tai on isä mut ku ei osallistu hänen elämäänsä ja mul ei oo... mä en oo seurustellu koko aikana, niin hänellä ei oo sijaisisää tai näitä isäpuoliakaan ollu, niin olis se toivonu et siel ois ollu mies... niinku se oli ainoa niinku puute, että kaikki muu on ollu aivan mahtavaa... (H2)

Lapsen aloittaessa käynnit tukiperheessä olivat äitien tunteet pinnassa. Kaikilla äideillä oli aluksi lapsia kova ikävä, eivätkä he osanneet tehdä kotona mitään. Aika meni miettiessä, että miten lapset pärjäävät vieraassa perheessä. Äidit kokivat, että lapselle oli ensimmäinen tukiperheviikonloppu helpompi kuin heille itselleen. Toisaalta äideille oli suuri helpotus, kun he saivat tukea omaan jakamiseen.

Se oli tietty, kyllä mä varmaan soitin sillon ekalla kertaa ku ne oli yökylässä ni illallaki sinne, et miten siellä menee... aamullaki varmaan ensimmäisenä... kyl se menee vääjäämättäki aluksi siihen et sitä miettii et miten siellä menee... (H3)

No eka viikonloppu oli ihan hirvee... mä olin niiku ihan että että mää kohta repeen että mä käyn hakemassa ne sieltä ihan justiin pois että mä en kestä olla tätä niiku... ei niiku jotenki se oli niin jotenki... se oli niin erilaista ku se mitä ku lapset oli isänsä luona... (H7)

No alukshan oli ihan älytön ikävä ja tunsin vähän syyllisyyttä ku nyt lapsen vien.. toisaalta vieraaseen paikkaan että, mut en mää

missään vaiheessa sitte... kuitenkin sitte aatellu muita, että mitä nyt muut aattelee kun nyt laps on...(H5)

Eli ku mä olin valvonu nelkytkaheksan tuntia, nukkunu kaks tuntia ja jatkanu sitä, eli mä olin aika rikki ja poikki, niin mulle se oli hirveä helpotus...et mä saan kerrankin et mä vaikka vaan olen...(H1)

Ensimmäisillä kerroilla, kun lapset olivat tukiperheessä, äidit eivät oikein osanneet ryhtyä mihinkään. Pikkuhiljaa äidit kuitenkin alkoivat nauttia omasta ajastaan. Toisille se kävi nopeammin kuin toisille. Vaikka lapsia oli edelleen usein kova ikävä, niin äidit alkoivat tehdä asioita, joita he eivät lasten ollessa kotona voineet tehdä. Monet äidit nostivat esille, ettei tukiviikonloppujen aikana tarvinnut elää lasten ehdoilla eikä esimerkiksi tarvinnut tehdä ruokaa tiettyyn kellonaikaan. Vanhempana olo merkitsee huolehtimista, välittämistä ja ajan antamista lapselle. Se sitouttaa vanhemman tiettyihin tehtäviin joiden laiminlyöminen merkitsee vanhemmuudesta laiminlyömistä. Vanhemmat tarvitsevat kuitenkin myös lepoa ja omaa aikaa jaksakseen huolehtia lapsesta. (Luumi 2003, 103-104) Monet äidit kertoivat lasten tukiviikonlopun aikana käyvänsä ulkona ja tapaavansa ystäviään, mutta myös viettävänsä aikaa kotona siivoten, televisiota katsellen tai muuten vain rentoutuen.

Joo ja tosiaan sitä et sillan ku se oli vielä niin pieni ettei tahtonu päästä käymään lenkillä eikä missää ni aina sitte heti et ny mä pääsen ihan miten et ei tarvi tota ja ei tarvinnu tehdä ruokaa vaan just sen mitä ittelle teki...(naurua)... et sillee et ihan niiku tota ihan hyvin meni ja sitte tietty tuli et sillan oli hyvä lähtee käymään baarissaki ku oli semmonen viikonloppu et sai olla ihan ihan tota omissa oloissaan...(H4)

No sitte vaan siinä aina rupes vaan keksiin kauheesti kaikkee tekemistä, sitte saatettiin käydä ihan jossain reissuissa siis sillai semmosta et yritti vaan keksii kaikkee tekemistä niille viikonlopuille ja monesti sit mää satuin oleen töissä monena viikonloppuna et sit se ei välttämättä ollu sellasta lepäämistä varsinaises-

ti mutta olihan se sillai helpompaa ku ei tarttenu mieltä et mihin lapset laittaa aina viikonlopuks ku on töissä...(H7)

5.4 Perhe tukisuhteessa

No kyllä mä heti jotenki rupesin luottaan. Jotenki heti tuli siitä perheestä... Kyl mä jotenki luotin sitte.. et (lapsi) oli aina tosi tyytyväinen ku tuli sieltä...(H5)

Luottamuksen rakentuminen tukiperheeseen vaihteli äitien kesken paljon. Toiset sanoivat luottamuksen syntyneen nopeasti, toiset taas oppivat luottamaan pikku hiljaa. Yhdellä äidillä luottamuksen syntyyn vaikutti tukiperheen äidin ammattitausta varhaiskasvatuksen puolelta. Kaikki äidit kertoivat, että tukiperheeseen luottamista oli helpottanut lasten kertomukset siitä, miten hyvin he ovat siellä viihtyneet. Lapsista huomasit heidän kotiutuessaan, että heillä oli ollut hyvä olla tukiperheessä. Eräs äideistä kertoi luottamuksen syntyyn kuluneen aikaa melkein ensimmäinen vuosi. Hän kertoi, että hänen on muutenkin vaikea luottaa toisiin ihmisiin joten luottamussuhde tukiperheeseen ei syntynyt nopeasti.

Äidit kertoivat, että tukiperheen myötä lapset olivat saaneet uusia aikuiskontakteja elämäänsä. Varsinkin ne äidit, joiden sosiaaliset verkostot olivat suppeat, kokivat lasten saaneen elämäänsä muitakin turvallisia ja luotettavia ihmisiä kuin vain äidin. Monet äidit näkivät tukiperheen lapsille myös eräänlaisena rikkauteena, koska siellä lapset pääsivät viettämään erilaista elämää kuin esimerkiksi kotona. Lapset ovat oppineet, että jokaisessa perheessä eletään hieman eri tavalla.

Ne on saanu hyppiä heinäkasois ja ratsastaa ja olla mukana ku-lottamassa ja...(H2)

Monet äidit pitivät hyvin tärkeänä, että lapset olivat saaneet tukiperheen kautta myös uusia ystäviä. Joissain tukiperheissä saattoi saman viikonlopun aikana

käydä lapsia eri perheistä. Varsinkin yksilapsisten perheiden äidit kokivat positiivisena, että heidän lapsensa oppivat jakamaan aikuisen huomioita muiden lasten kanssa. He pitivät tärkeänä, että lapset oppivat tukiperheessä niitä sosiaalisia taitoja, joita kotona ei ollut mahdollista opetella.

No mun mielestä se on auttanut (lasta) just noissa, et (lapsella) on vähän tätä yksinäisen...tai ainoon lapsen syndroomaa, että "Minä itse" ja "minulle kaikki" ja "minä ensin" niin kyllä siit on ollut valtavasti hyötyä...(H2)

Tukiperhetoiminta oli vaikuttanut äiteihin monin eri tavoin. Monet äideistä ajattelivat tukisuhteen parantaneen heidän elämänlaatuaan. Levätyn tukiviikonlopun jälkeen äidit kertoivat jaksavansa lasten kanssa arjessa paljon paremmin. Oman ajan viettäminen on myös saanut äidit ymmärtämään, miten ihanaa elämä lasten kanssa onkaan.

Varmaan suurin asia mitä toi tukiperhe on antanut mulle ku se on saanut mut tajuamaan et mulla on kaksi ihanaa lasta että ehkä sitä niiku tajuaa sen mitä on saanut ku on saanut vähän niiku kattoo kauempaa et se on kyllä iso juttu...(H7)

Ennen tukisuhteen alkua äidit kertoivat tehneensä kaikki asiat yhdessä lasten kanssa. Tukisuhteen alettua äidit ovat huomanneet, että jotain voi tehdä ilman lapsiakin. Tällaisten "aikuisten juttujen" tekemisestä äidit pystyivät taas ammentamaan voimia arjen pyörittämiseen lapsen ehdoilla. Osa äideistä kertoi myös saaneensa tukiperheeltä kasvatusapua ja ikään kuin kanssakulkijan elämäänsä. Yhdelle äideistä tukiperheen olemassaolo toi turvaa. Äidille oli tärkeää tietää, että lapsesta huolehdittaisiin jos äiti esimerkiksi sairastuisi.

Kaikki äidit kertoivat yhteistyön tukiperheen kanssa sujuneen hyvin. Pari äitiä jopa kuvasi suhdettaan tukivanhempiin sanalla ystävyys-suhte. Kuulumistenvaihtoja pidettiin yleisesti tärkeänä. Monet äidit kertoivat, että tukiperheviikonloppujen välissäkin soiteltiin tukiperheen kanssa puolin ja toisin kysellen kuulumisia. Muutama äiti tosin mainitsi, että kuulumistenvaihto on jäänyt viime aikoina vähemmälle. Yksi äiti kertoi, ettei ollut tavannut tukiperhettä kahteen vuo-

teen, vaan yhteyttä pidettiin enimmäkseen sähköpostin välityksellä. Tapaamisten esteenä on perheen ja tukiperheen pitkä välimatka, jonka lapset itsenäisesti kulkevat linja-autolla. Näin ollen kohtaamisia hakutilanteissa ei tule. Tukiperhe ei ole myöskään osallistunut tukiperhepalaveriin viimeiseen kahteen kertaan.

Tukiperhesuhteen aikana yhteisiä tapaamisia järjestetään noin kerran vuodessa. Tapaamisissa on paikalla yleensä kaikki tahot, joita ovat tukiperhe, perhe, Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijä ja kunnan sosiaalityöntekijä. Perhe sopii yleensä keskenään tukiperheviikonlopuista yhdessä tukiperheen kanssa mutta he voivat tarvittaessa olla myös yhteydessä kunnan tai Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijöihin. Pelastakaa Lasten tehtävänä on enemmänkin olla tukiperheiden tukena eikä heillä ole samanlaista systemaattista yhteydenpitoa perheen kanssa. (Mettinen 2007) Kaikki äidit olivat kuitenkin tyytyväisiä yhteistyöhön Pelastakaa Lasten kanssa, vaikka kertoivatkin sitä olevan hyvin vähän. He nimesivät tukiperhepalaverit lähes ainoaksi yhteistyömuodoksi, mutta kokivat sen riittäväksi. Äidit eivät kokeneet tarvitsevansa enempää tukea Pelastakaa Lasten taholta, koska olivat saaneet niin hyvät tukiperheet. He arvelivat kaipaavansa Pelastakaa Lasten tukea enemmän jos tukiperheen kanssa olisi jotain ongelmia.

Yhteisten tukiperhepalavereiden tarkoituksena on tukiperhesuunnitelmien seuranta ja tarkastaminen. (Mettinen 2007) Useimmat äidit kuvasivat tukiperhepalavereita tärkeiksi ja hyödyllisiksi. He pitivät tärkeänä, että kaikki osapuolet, kuten kunnan sosiaalityöntekijä, Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijä, tukiperhe ja perhe, olivat paikalla vaihtamassa kuulumisia ja suunnittelemassa jatkoa. Yksi äideistä piti tukiperhepalavereja enemmänkin kahvitteluhetkinä, eikä pitänyt niitä kovin tarpeellisena. Yhteisiä tapaamisia koettiin olevan riittävästi mutta äidit arvelivat, että jos tukiperheen kanssa ilmaantuisi ongelmia, palavereita voisi pitää useamminkin. Palavereiden avoin tunnelma oli edesauttanut sitä, että äitien oli helppo puhua ja he kokivat saaneensa äänensä kuuluviin. Tukiperhepalaveriin on mahdollisuus ottaa perheen lapsetkin mukaan, mutta vain kahdesta perheestä lapset olivat joskus olleet mukana palaverissa.

5.5 Tukisuhteen vaikutukset tähän päivään

Perheet olivat olleet tukiperhesuhteessa kahdesta neljään vuoteen. Pelastakaa Lasten arvion mukaan tukiperheessä käyvistä lapsista noin neljänneksellä tukiperhesuhde kestää keskimäärin 3-4 vuotta. Suhteen jatkuvuus ja turvallisuus osoittavatkin, että tukiperheellä on suuri merkitys lapsen elämässä. (Hongisto, Laaksonen & Maijanen 2005, 33). Kaikilla perheillä oli tukiperheet pysyneet koko ajan samana. Yksi äiti tosin olisi halunnut vaihtaa tukiperheensä lähemmäksi, vaikka muuten olikin tyytyväinen siihen.

Tukiperhetoiminta näkyy perheiden arjessa toisilla jopa päivittäin. Lapset puhuvat paljon tukiperheviikonlopun tapahtumista ja suunnittelevat seuraavaa kertaa. Muutama äiti kertoi arjen etenevän asteittain kohti tukiviikonloppua; ensimmäisen ja toisen viikon aikana äiti on pirteä ja levännyt, kolmannen viikon aikana äiti alkaa huomata itsessään uupumisen merkkejä, mutta arjessa oli helpompi jaksaa kun tiesi, että tukiviikonloppuun ei ollut enää hirveästi aikaa.

Pyysimme äitejä arvioimaan, miten perheen tilanne oli muuttunut siitä, kun tukisuhde aloitettiin. Äitien oli vaikea miettiä, mitkä muutokset heidän elämässään johtuivat juuri tukiperhetoiminnasta mutta he arvelivat, että ilman tukiperhettä he olisivat olleet paljon väsyneempiä. Muutamalla äideistä oli ennen tukisuhteen alkua ollut henkistä uupumusta, mutta nykyään äidit voivat paljon paremmin, kun saavat kerran kuukaudessa aikaa itselleen ja levolle. Äidit kokivat, että perhe on saanut tukea arkeen, mikä on helpottanut elämää. Eräs äiti kuvailee tukisuhteen muuttaneen hänen lastaan sosiaalisemmaksi ja rohkeammaksi. Tukisuhteen alkaessa äidin ja tyttären välinen suhde oli ollut hyvinkin symbioottinen, johon tukisuhde oli tuonut helpotusta. Kaikki äidit olivat yhtä mieltä siitä, että tukiperhetoiminta oli ollut oikea tukimuoto juuri heidän perheelleen. Tosin muutama äiti mainitsi, ettei ole edes tietoa muista saatavilla olevista tukimuodoista.

5.6 Palaute ja kehittämisideat

Äitien palaute tukiperhetoiminnasta oli todella positiivista. Äidit olivat yksimielisiä siitä, että heitä oli siunattu hyvillä perheillä. Parhaimpina asioina tukiperhetoiminnassa he pitivät muun muassa oman ajan saamista ja tukiverkoston laajenemista. Yksi äiti mainitsee tärkeänä myös sen, että on oppinut luottamaan siihen, että muutkin osaavat huolehtia hänen lapsistaan. Äidit olivat onnellisia siitä, että tukiperhe oli rikastuttanut heidän lastensa elämää.

Kai siinä on ollu hyvää, parasta se että mä oon pikkuhiljaa oppinu nauttimaan siitä omasta ajasta, ja tajuamaan sen lasten tärkeyden mulle ja lapset on oppinut näkemään vähä toisenlaista elämää ja toisenlaisia lapsia ja tota noin niin ehkä se laajentaa lasten maailman katsomusta jollakin lailla et kaikenlaista uutta hyvää...(H7)

No varmaan se et on niinku voinu luottaa niin täysin ja sit että sil on paljon lapsia...-.. Ja se maalaistouhu...se lastenleikit niinku semmosta vanhanaikasta...(H2)

Suurin osa äideistä oli sitä mieltä, että tukiperhetoiminnasta tulisi tehdä näkyvämpää. Yksi äiti toivoi, että kaikille tukiperheen tarvitsijoille löytyisi tukiperhe. Eräs toinen äiti puolestaan nosti esille, että tukiperhe olisi hyvä löytyä mahdollisimman läheltä, jolloin perheen kanssa olisi mahdollista olla enemmän tekemisissä. Ne äidit, jotka olivat tukiperheen kanssa vähemmän tekemisissä, toivoivat enemmän yhteistyötä tukiperheen kanssa niin sanottujen ”miten menee”-palavereiden merkeissä. Eräs äiti toivoisi voivansa tavata muita perheitä, joiden lapsi käy tukiperheessä. Äiti on tietoinen Pelastakaa Lasten järjestämistä leireistä mutta hän kokee ne liian kalliiksi. Lisäksi hän toivoo myös, että myös lapsille olisi tarjolla vertaistukea. Äidillä on huoli, että hänen lapsensa tulee kouluikänsä kiusatuksi siitä, että hän käy tukiperheessä. Vertaistukiryhmässä lapsi näkisi, että on muitakin lapsia, jotka käyvät tukiperheessä ja osaisi kertoa, että miksi hän siellä käy. Äiti kokee, että tämä vähentäisi ennakkoluuloja tukiperhetoimintaa kohtaan.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme toteuttaminen oli kokonaisuudessaan hyvin mielenkiintoinen prosessi. Mielenkiintomme tukiperhetoimintaa kohtaan syveni tutkimuksen edetessä ja aihe jaksoi kantaa meitä loppuun saakka. Koimme haastattelut meille sopivana aineistonkeruumenetelmänä, koska pääsimme aitoon vuorovaikutustilanteeseen, josta opimme ammatillisestikin paljon. Asiakkaan kohtaaminen ja hänen kanssaan kenties arkaluontoisista asioista keskusteleminen toivat meille varmuutta kohdata asiakkaita.

Haastatteluiden tekeminen erittäin mielenkiintoista, koska asiakkaat kertoivat meille omasta elämästään ja vaikeuksistaan. On ammatillisestikin tärkeää oppia kuuntelemaan asiakasta ja oppia asettumaan asiakkaan asemaan. Mielletämme onnistuimme kohtaamaan haastateltavat heitä kunnioittaen ja pyrimme etenemään haastatteluissa heidän toivomaansa tahtiin. Haastattelut antoivat meille todella paljon, koska vasta niiden kautta ymmärsimme vanhempien läpikäymiä tunteita. Haastattelemamme vanhemmat ottivat meidät hyvin vastaan ja haastattelutilanteet olivat avoimia ja rentoja. Jäimme kuitenkin miettimään, että osallistuiko tutkimukseemme juuri ne vanhemmat, joilla oli hyviä kokemuksia tukiperhetoiminnasta. Tutkimuksemme luotettavuuden kannalta on pohtimisen arvoista, että karsiutuiko haastattelijoukosta ne vanhemmat, jotka eivät ole tukiperhetoimintaan niin tyytyväisiä tai halua puhua siitä avoimesti ”vieraille” ihmisille.

Meitä jäi osaltaan myös harmittamaan se, että jäimme haastateltavien määrän suhteen tavoitteestamme, joka oli kaksitoista vanhempaa. Saimme haastateltua yhteensä seitsemää vanhempaa, mihin toisaalta olemme kuitenkin kohtalaisen tyytyväisiä, koska vanhempia oli vaikea saada mukaan tutkimukseen. Olemme pohtineet, että kuinka paljon tutkimustulokset olisivat muuttuneet, jos olisimme saaneet haastateltua kahtatoista vanhempaa. Toisaalta taas se ei luultavasti olisi muuttanut tutkimusta mitenkään, koska tarkoituksenamme ei ollutkaan tehdä yleistyksiä vaan löytää yksittäisiä ”henkilökohtaisia” kokemuksia. Olisi myös ollut mielenkiintoista saada edes muutaman isän näkökulma ja kokemuksia tukiperhetoiminnasta. Kaikki haastattelemamme vanhemmat kun nyt olivat äitejä.

Mietimme ennen haastattelupyynnötkirjeiden lähettämistä, että monikohan vanhemmista on valmis haastateltavaksi, koska kyseessä voi olla monille arkaluontoinen asia. Yllätyimme kuitenkin siitä, kuinka helppoa äitien oli puhua meille koko prosessin kulusta ja siihen liittyvistä tuntemuksista. Toisaalta kaikki perheet olivat olleet tukiperhetoiminnassa mukana jo vähintään kaksi vuotta, mikä varmasti helpotti asiasta puhumista. Tukiperhetoiminta oli osalla niin vahvasti mukana perheen arjessa, että siitä oli mutkattomampaa puhua. Voisi olla eri asia haastatella perhettä, jonka lapsi on juuri aloittanut käynnit tukiperheessä. Asia olisi silloin vielä sen verran uusi ja tuore, että siitä voisi olla vaikeampi puhua ja toiminta ei olisi löytänyt selkeää paikkaa perheen arjessa.

Tukiperhetoiminnan vapaaehtoisuus toi oman mielenkiintoisen vivahteen tutkimukseen. Oli ilahduttavaa huomata, että vanhemmat olivat todella tyytyväisiä tukiperheisiinsä. Vapaaehtoiset tukiperheet ovat niin sanottuja ”tavallisia” ihmisiä, eikä heidän tarvitse olla lastensuojelun tai varhaiskasvatuksen ammattilaisia toimiakseen tukivanhempana. Näin ollen oli merkittävää huomata, että vanhemmat olivat tyytyväisiä ja kiitollisia saamastaan tuesta ja avusta; toisen auttamiseen ei välttämättä tarvita pitkää koulutusta vaan pelkällä auttamisenhalullaakin pääsee pitkälle. Nykyään olisikin annettava suurempi arvo lähimmäisenrakkaudelle ja pyyteettömälle halulle olla toisen ihmisen tukena. Tukiperhetoiminta toimii hyvänä esimerkkinä siitä, miten pienikin apu voi olla merkittävää arjessa jaksamiseen. Vanhemmat luottivat tukiperheeseen eivätkä olisi vaihtaneet tukiperhettä toiseen, vaikka olisivat saaneet siihen mahdollisuuden. Ainoastaan yksi vanhempi olisi vaihtanut tukiperhettä mutta tässäkin tapauksessa vain suuren välimatkan takia. Vanhemmille oli todella tärkeää huomata, että oma lapsi viihtyy tukiperheessä ja se olikin omiaan muodostamaan positiivisen kuvan tukiperheestä. Lapsen paras oli vanhemmille tärkeintä, joten nähdessään lapsen viihtyvän tukiperheessä, vanhemmatkin saivat varmuuden siitä, että tukiperhe oli perheeseen positiivisesti vaikuttava asia.

Haastatteluissa ilmeni, että vanhemmat toivoisivat lisää näkyvyyttä tukiperhetoiminnalle. Olemme samaa mieltä siitä, että tukiperhetoiminnasta tiedetään yleisesti varsin vähän. Meille sosiaalialan opiskelijoillekin asia oli aika vieras. Opinnäytetyötä tehdessämme pohdimmekin usein sitä, että jos tukiperhetoimin-

ta olisi maanlaajuisesti tutumpi tukimuoto, löytyisi varmasti enemmän vapaaehtoisia tukiperheiksi. Tukiperheistä on kovasti pulaa ja tälläkin hetkellä moni perhe odottaa saavansa helpotusta arkeen. Haastatellut kokivat olevansa onnellisessa asemassa saatuaan tukiperheen pitkän odottamisenkin jälkeen. He toivoisivat kaikkien tukea tarvitsevien lapsiperheiden olevan yhtä onnellisessa asemassa. Samalla he kuitenkin pohtivat, että monilla lapsiperheillä saattaa olla tukiperhetoimintaa kohtaan tiettyjä ennakkoluuloja. Voidaan pelätä, että perhe leimautuu saadessaan ulkopuolista apua. Mielestämme toiminnasta voitaisiin kertoa enemmän mediassa, mutta se vaatisi varmasti paljon lisäresursseja. Toiminnasta avoimesti puhuminen saattaisi kuitenkin vähentää yleisesti ihmisten ennakkoluuloja, joita lastensuojelun tukitoimiin liittyy.

Ajattelimmekin, että kun tukiperhetoimintaa on tutkittu nyt kaikkien osapuolten näkökulmista, niin seuraava haaste olisi tuoda toimintaa ihmisille tutummaksi. Esimerkiksi sosionomiopiskelijat voisivat tehdä niin sanotun toiminnallisen opinäytetyön, jossa he toisivat näkyvyyttä tukiperhetoiminnalle. Opiskelijat voisivat tehdä toimintaa näkyvämmäksi erilaisin info- ja rekrytointitilaisuuksin, mikä omalta osaltaan voisi olla yhtenä ratkaisuvana jatkuvaan tukiperhepulaan.

Uskomme, että opinäytetyön tekemisestä tulee olemaan paljon hyötyä tulevassa työssämme; tulimmepa sijoittumaan mille tahansa sektorille. Oli työpaikkamme sitten päivähoitossa, lastensuojelun toimipisteissä tai suunnittelutyössä niin voimme hyödyntää tukiperhetoiminnasta saamaamme tietoa ja jakaa sitä eteenpäin. Näin voimme omalta osaltamme tuoda tukiperhetoimintaa tutummaksi ja antaa siitä positiivista kuvaa. Mielestämme lastensuojelusta, avohuollon tukitoimista ja vapaaehtoistyöstä ei voi koskaan tietää liikaa. Nyky-yhteiskunnassa törmää koko ajan uusiin kysymyksiin ja haasteisiin. Opinäytetyömme kautta opimme paljon uutta tukiperhetoiminnasta, mikä olisi muuten jäänyt etäisemmäksi lastensuojelun tukimuodoksi.

Haastattelemamme äidit olivat kiinnostuneita kuulemaan tutkimuksen tuloksista. Heitä kiinnosti, että onko muiden vanhempien ajatukset tukiperhetoiminnasta samansuuntaisia kuin heidän omansa. Tämän lisäksi opinäytetyöstämme voivat hyötyä tukiperheiksi aikovat sekä tukiperhettä lapselleen harkitsevat

vanhemmat. Lisäksi Pelastakaa Lapset saavat tuloksista arvokasta tietoa tukiperhetoiminnan kehittämiseen suoraan perheiltä itseltään.

Opinnäytetyömme prosessi kesti kokonaisuudessaan noin vuoden. Toisaalta olisimme halunneet saada opinnäytetyön mahdollisimman nopeasti valmiiksi ja koimmekin välillä turhautuneisuutta viivästyistä. Viivästyksiä tuli luonnollisista syistä, kuten tutkimusluvan hakemisessa, jossa meni pari kuukautta aikaa. Toisaalta pienet viivästyvät antoivat meille hieman etäisyyttä aiheeseen, mikä auttoi meitä tarkastelemaan työtä eri näkökulmista. Voi olla, että jos olisimme yrittäneet koota työn puolen vuoden aikana, sisältö olisi kärsinyt hätäilystämme. Teimme työmme kahdestaan, mikä näin jälkepäin ajateltunakin tuntuu meille oikealta ratkaisulta. Koimme tärkeinä yhteiset keskustelut ja välillä väittelytkin aiheesta, koska ne saivat meidät pohtimaan aihetta monista eri näkökulmista. Opimme opinnäytetyötä tehdessämme paljon myös itsestämme, mistä varmasti on hyötyä tulevassa työssämme. Yksin tehdessä työ olisi voinut jäädä yksitoikkoisemmaksi, koska ajatuksia ei olisi voinut jakaa kenenkään kanssa. Lisäksi kahdestaan tehdessä on sekin hyvä puoli, että aina toinen jaksaa kannustaa jatkamaan kun toisella alkaa mennä usko.

Suuret kiitokset haluamme antaa Pelastakaa Lasten Keski-Suomen aluetoimistolta nimetyille ohjaajallemme Virve Hongistolle joka on antanut meille positiivista energiaa kun olemme olleet valmiita vaipumaan epätoivoon. Kiitokset kuuluvat myös muille Pelastakaa lasten sosiaalityöntekijöille jotka ovat antaneet osansa opinnäytetyöhömme jakamalla runsasta tietouttaan tukiperhetoiminnasta sekä teorian että käytännön tasolla. Lisäksi haluamme kiittää ohjaavia opettajiamme Meeri Pekosta ja Johanna Moilasta sekä kaikkia niitä vanhempia, jotka osallistuivat tutkimukseen ja tekivät siitä mahdollisen toteuttaa.

LÄHTEET

Alanen, L. 1994. Perhelapsuus ja lasten perheys- ”perhe” lasten näkökulmasta. Teoksessa Perhe. Sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja. Toim. P. Linna. Tampere: Tampereen yliopisto.

Bardy, M., Salmi, M. & Heino, T. 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000- luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Stakes. Raportteja 263. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 18-20, 61-62.

Eskola, J & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy, 24, 28, 40-41.

Forssen, K. 1998. Children, families and the welfare state. Studies on the outcomes of the Finnish family policy. Stakes. National Research and Development Centre for Welfare and Health. Research report 92. Jyväskylä: Gummerus.

Hautamäki, A. 2003 Kiintymyssuhdeteoria- teoria yksilön kiin(nit)tymisestä tärkeisiin toisiin ihmisiin, kiintymyssuhteen katkoksista ja merkityksistä kehitykselle. Teoksessa Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Toim. J, Sinkkonen, M, Kalland. Vantaa: Dark oy.

Heikkilä, M, Luumi, P. 2003. Rakasta lasta- suojele lapsuutta. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 152, 197.

Hongisto, V., Laaksonen, P. & Maijanen, T. (toim.) 2005. "Voi kun se olis meillä sata päivää!" Pelakuu- tehostetun tukiperhetyön- projekti, loppuraportti. Pelastakaa Lapset ry. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 11.

Hoivaan ja kasvatan. 2007. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 1.4.2007. http://vanhemmat.mll.fi/hoivaan_ja_kasvatan_intro.php?dir=/hoivaan_ja_kasvatan, Hoivaan ja kasvatan

Hokkanen, T. 2002. " Sitä eletään sitä eronneiden perheiden elämää" Vanhempien ja lasten väliset suhteet. Teoksessa Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe- elämä ja sen tukeminen. Toim. A. Rönkä & U. Kinnunen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 125.

Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemassa – etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 13.

Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava.

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1997. Elämää varten. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1998. Elämää varten. Kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kauppi, M. & Rautanen, E. 1997. Oikeus hyvään kotiin. Pelastakaa Lapset ry ja suomalainen lastensuojelutyö 1922-1997. Keuruu: Otavan Kirjapaino, 21-34, 68-69, 197-199.

Keitä olemme. 2006. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 10.2.2007. <http://www.pelastakaalapset.fi/index.php?sivu=5>, keitä olemme.

Keränen, S. 2004. Tukiperhetoiminta lasten kuvaamana. Tutkimus lasten osallistumisesta ja kokemista merkityksistä lastensuojelun avohuollon tukitoimin-

nasta. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, sosiaalityön ammatillinen lisensiaattikoulutus. Lapsi- ja nuorisotyön ammatillinen lisensiaatin tutkimus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 5, 11-12.

Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002 Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Toim. A. Rönkä & U.Kinnunen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 106.

Kinnunen, U. & Rönkä, A. 2002. Johdanto. Teoksessa Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Toim. A. Rönkä & U.Kinnunen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 5

Kristeri, I. 1995. Haavoittunut vanhemmuus. Hoida itseäsi autat lastasi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lastensuojelu 2005. Stakes. Viitattu 13.3.2006.

<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Lapsuusjaperhe/lastensuojeluteksti.htm>, lastensuojelu, tilastot ja rekisterit

Lastensuojelu. 2006. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 10.2.2007.

<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/perhe/prtuk/lastensuoj.htx>, lastensuojelu, avoimuuden tukitoimet.

Lastensuojelulaki 5.8.1983/683

Luumi, P. 2003. Elämän mittainen projekti. Teoksessa Rakasta lasta - Suojele lapsuutta. Toim. M. Heikkilä & P. Luumi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia- sarja 4. Viro: Jaabes OU, 14.

Mettinen, K. 2007. Sosiaalityöntekijä, Pelastakaa Lapset ry, Keski-Suomen aluetoimisto. Haastattelu 30.1.2007.

Mikkola, M, Helminen, J. 1994. Lastensuojelu. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy, 130-131.

Miten tukilapsi löytää perheensä. 2006. Pelastakaa Lapset ry:n tukiperhevalmennuksen materiaalia.

Pelastakaa Lapset ry:n toimintakertomus. 2005. Pelastakaa Lapset ry, 7.

Pelastakaa Lapset ry:n toimintastrategia vuosille 2007- 2010. Pelastakaa Lapset ry, 12.

Pelastakaa Lasten Paikallisyhdistyksien Työ- ja käsikirja. 2005. Käytännön ohjeita toiminnan suunnittelua ja päätöksentekoa varten. Pelastakaa Lapset ry, 6-7.

Peltonen, A. 2004. Apua ajoissa. Tunnista lapsen hätä. Helsinki: Kirjapaja.

Pulma, P. 1987. Kerjuuluvasta perhekuntoutukseen. Lapsuuden yhteiskunnallistuminen ja lastensuojelun kehitys Suomessa. Teoksessa Pulma, P. & Turpeinen, O. Suomen lastensuojelun historia. Lastensuojelun keskusliitto. Helsinki, 247.

Saarnio, T. 2004. Perhetyö lastensuojelussa. Teoksessa Lastensuojelu tänään. Toim. A. Puonti, T. Saarnio & A. Hujala. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sarjakivi, H. 2000. Tukea elämänhallintaan. Tukiperhepalvelun merkitys lastensuojelun avohuollon asiakkaille. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Eri-tyispedagogiikan laitos, 15.

Sauli, H. & Kainulainen, S. 2001. Yhteiskunnan muutos ja lapsiperheet. Teoksessa Lapsuuden hyvinvointi. Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Toim. M. Törrönen. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino, 42-57.

Tervetuloa joukkoomme, 2006. Pelastakaa Lapset ry, 2.

Tiittanen, H. 2001. Yksinhuoltajaäidin elämä umpikujassa? Alustava malli yksinhuoltajaäidin tukemisesta. Kuopion yliopisto, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Hoitotieteen laitos. Lisensiaatintutkimus.

Tilastot ja rekisterit. 2006. Stakes. Viitattu 2.4.2007.

http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Lisaantyminen/synnyttajat/synnyttajat_teksti.htm, Synnyttäjät, synnytykset ja vastasyntyneet 2005

Tilastokeskus 2007. Perheet 2006. Suomen virallinen tilasto. Viitattu 3.4.2007.

<http://www.stat.fi/til/perh/index.html>, perheet.

LIITTEET

Liite 1 Tutkimuslupahakemus

Jenni Mukkala
Humppakuja 2 A 2
40520 Jyväskylä
puh. 040-7152513
ja

12.12.2006

Jyväskylä

Henna Myllymäki
Ilmarisenkatu 16 B 16
40100 Jyväskylä
puh. 044-5193461

Pelastakaa Lapset ry
Hallitus
Lapintie 2
00180 Helsinki

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Olemme kaksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa (AMK). Opiskelemme kolmatta vuotta ja suuntauksemme on varhaiskasvatus ja sosiaalipedagoginen työ.

Työmme tarkoituksena olisi selvittää Pelastakaa Lapset ry:n kautta tapahtuvaa tukiperhetoimintaa. Tarkastelisimme asiaa tukiperhesuhteessa olevien ja olleiden lasten vanhempien näkökulmasta. Tavoitteenamme on selvittää tukiperhetoiminnan vaikuttavuutta sekä vanhempien kokemuksia toiminnasta itselle ja koko perheelle.

Kiinnostuimme aiheesta, kun toinen meistä oli lastensuojeluharjoittelussa Pelastakaa Lapsilla Keski-Suomen aluetoimistossa. Jenni oli harjoittelun

aikana paljon mukana juuri tukiperhetoiminnassa ja sai siitä idean opin-
näytetyöhän. Puhuimme yhdessä aiheesta ja innostuimme siitä kovasti.
Uskomme, että Jennin harjoittelujaksolla saamasta kokemuksesta on opin-
näytetyömme tekoon paljon apua. Tukiperhetoiminta on mielestämme tär-
keää ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, jonka kehittämisessä halu-
aisimme olla omalta osaltamme mukana.

Aineiston keruumenetelmänä olemme ajatelleet käyttää teemahaastattelua.
Tiedustelisimme kirjeitse tukisuhteessa olevilta ja juuri tukisuhteen lopet-
taneilta perheiltä halukkuutta osallistua haastatteluun. Haastattelut suori-
tettaisiin yksilöhaastatteluina joko perheiden kotona tai Keski-Suomen
aluetoimistolla. Keski-Suomen aluetoimiston tukiperhetyötä tekevät työn-
tekijät avustaisivat meitä sopivien perheiden kartoittamisessa. Haastatte-
luissa saamamme tiedot käsittelemme ehdottoman luottamuksellisesti ja
vaitiolovelvollisuutemme muistaen.

Lähin yhteistyökumppanimme meille varmaankin tulisi olemaan Keski-
Suomen aluetoimisto. Alustavasti työllemme on nimetty ohjaajaksi sosiaa-
lityöntekijä Virve Hongisto, jonka kanssa olemme keskustelleet työn ta-
voitteista. Työmme olisi tarkoitus valmistua viimeistään marraskuussa
2007. Tutkimus annettaisiin Pelastakaa Lapset ry:n käyttöön.

Näin ollen pyydämme lupaa tutkia Pelastakaa Lapset ry:n tukiperheto-
imintaa.

Ystävällisin terveisin

Jenni Mukkala

Henna Myllymäki

Liite 2 Tutkimuslupa

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen

Jenni Mukkala
Humppakuja 2 A 2
40520 Jyväskylä

Henna Myllymäki
Ilmarisenkatu 16 B 16
40100 Jyväskylä

Asia **Tutkimuslupa**

Pelastakaa Lapset ry on myöntänyt tutkimusluvan Jenni Mukkalalle ja Henna Myllymäelle opinnäytetyön tekemistä varten. Mukkala ja Myllymäki opiskelevat Jyväskylän ammattikorkeakoulussa valmistuakseen sosionomi (AMK) tutkintoon.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Pelastakaa Lapset ry:n järjestämää tukiperhetoimintaa vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyöllä haetaan vastauksia kysymyksiin: miten tukiperhetoiminta on vaikuttanut perheen arkeen, mikä merkitys tukiperhetoiminnalla on ollut lapsen, vanhempien ja koko perheen kannalta sekä mitä parannusehdotuksia vanhemmilla olisi tukiperhetoimintaan..

Tutkimusaineisto saadaan Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimiston kautta, jonka sosiaalityöntekijä Virve Hongisto toimii työssä asiantuntijaohjaajana. Tutkimusaineisto kerätään teemahaastatteluin ja haastattelut tehdään yksilöhaastatteluina.

Tutkimuslupa edellyttää, että saadut tiedot käsitellään luottamuksellisesti, eivätkä yksittäiset perheet tai henkilöt ole tunnistettavissa tutkimusprojektissa.

Pelastakaa Lapset ry saa opinnäytetyön tulokset kokonaisuudessaan käyttöönsä ja voi hyödyntää niitä toiminnassaan.

Helsingissä 20.02.2007

PELASTAKAA LAPSET ry

Hanna Markkula-Kivisilta
pääsihteeri

Pirkko Saartio
johtaja, lastensuojelupalvelut

Liite 3 Kirje vanhemmille

HYVÄT VANHEMMAT,

Olemme kaksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa (AMK). Teemme opiskeluamme kuuluvaa opinnäytetyötä Pelastakaa Lapset ry:n tukiperhetoiminnasta. Aiheemme valintaan vaikutti henkilökohtainen kiinnostuksemme tukiperhetoimintaa kohtaan.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuulla kokemuksia tukiperhetoiminnassa mukana olevien lasten vanhemmilta. Näin toimintaa voitaisiin kehittää vielä paremmin perheitä palveleviksi. Haluamme saada vanhempien näkökulmaa enemmän esille ja juuri siksi Teidän kokemuksenne ovat meille ensiarvoisen tärkeitä.

Opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmä on haastattelu, johon toivomme sinun varaavan aikaa noin tunnin verran. Haastattelut toteutettaisiin yksilöllisesti Teidän toiveenne mukaan joko kotonanne tai Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimistolla. Opinnäytetyömme on määrä valmistua marraskuuhun 2007 mennessä, jonka jälkeen se on luettavissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston verkossa.

Olemme sitoutuneet käsittelemään saamaamme haastatteluaineistoa ja asiakastietojanne ehdottoman luottamuksellisesti ja perheenne intymiteettisuojaa loukkaamatta.

Toivomme, että Teillä olisi aikaa ja kiinnostusta osallistua haastatteluun.

Kiitämme Teitä arvokkaasta avustanne!

Jyväskylässä 4.3.2007

Jenni Mukkala

Henna Myllymäki

Liite 4 Haastattelurunko

Haastattelurunko

I Taustatiedot

- Ketä perheeseen kuuluu?
- Miksi tukiperhesuhde aloitettiin? Kenen aloitteesta?
- Kuinka kauan perheenne odotti tukiperhettä?
- Miltä tukiperheen odottaminen tuntui?
- Miltä sosiaalityöntekijän tapaaminen tuntui?

II Tukiperhesuhteen aloittaminen

- Kuinka vanhoja lapset olivat, kun tukiperhesuhde aloitettiin?
- Miten tutustumiskäynti tukiperheeseen sujui?
- Minkälainen ensivaikutelma teille tuli perheestä?
- Toteutuivatko toiveenne tukiperheen suhteen?

III Perhe tukiperhesuhteessa

- Miltä tuntui, kun lapsi alkoi käydä tukiperheessä? Mitä teitte sillä aikaa, kun lapsi oli tukiperheessä?
- Kauanko kesti, että opitte luottamaan tukiperheeseen?
- Miten tukiperhetoiminta vaikutti lapseen? Entä teihin vanhempina? Entä koko perheeseen?
- Oliko yhteistyö tukiperheen kanssa sujuvaa? (kuulumisten vaihto, miten käynneistä sovittiin, muu yhteydenpito)
- Mitä yhteistyötä teitte Pelastakaa Lasten kanssa? Miten yhteistyö mielestänne sujui?
- Oliko tukiperhepalaverit hyödyllisiä? Oliko niitä riittävästi? Saitteko äänenne kuuluviin?

III Tukiperhesuhteen loppuminen / tämän hetkinen tilanne

- Kuinka kauan perheellänne on ollut tukiperhe? Onko tukiperhe pysynyt samana?
- Miten tukiperhetoiminta on vastannut perheenne tarpeisiin?
- Miten tukiperhetoiminta on näkynyt arjessanne?
- Mitkä syyt vaikuttivat tukiperhesuhteen loppumiseen?
- Miten lapsen, vanhempien ja koko perheen tilanne on muuttunut siitä, kun tukiperhesuhde alkoi?
- Onko tukiperhetoiminta ollut mielestänne oikea tukimuoto perheelle? Miksi?

V Palautetta / kehittämisideoita tukiperhetoiminnasta

- Mikä on ollut erityisen hyvää tukiperhetoiminnassa?
- Miten tukiperhetoimintaa tulisi kehittää ?
- Toiveita?